

z v týchto zlo. itých priestorov

ž v lýchto zlo. lých pri

podmienkach

Dot. Kubiša: Zúčastní

+++++
KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6
KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6 KONTAKT 6
+++++

O B S A H

Milan Šimečka	Válka je vál
Hugo Braun	Pontón je tu
Jan Krýzl	Nová vlna so starým obsahom /Smena na neďelu/ Tribuna 16/1983
Mikoláš Chadima	Vybráno z redakční pošty
T. Raw	Dopis
V. Uljanov	ROCK WAR
Czesław Miłosz	Šimečka, Marx a mýty v politike
Interview s Václavom Havlom	Záchrana / prvá časť/ Interview s Václavom Havlom

+++++
Uzávierka KONTAKTU č.6 bola 15. júna 1983
+++++

KONTAKT č.6 vyšiel 1. júla 1983
+++++

MILAN ŠIMEČKA

VÁLKA JE VŮL

/Příspěvek na Světové shromáždění za mír a život, proti jaderné válce v Praze, který z největší pravděpodobnosti nebude přednesen/.

Jestli mě paměť neklame, pak se u nás někdy v šedesátých letech právě toto heslo několikrát objevilo na plotech, na zdech a na transparentech. Vymysleli je kluci a holky, kteří sice chtěli udělat něco pro mír, ale nešla jim z huby oficiální hesla, chtěli se odlišit od celého toho koženého a úředního bojování za mír. Prosté konstatování, že válka je vůl, v kontextu hovorové řeči tak jadrné a srozumitelné, však nenašlo milosti u generálů našeho boje za mír, bylo potlačeno jako nedůstojné tak závažné věci, ztratilo se prostě z oběhu, nevím, co se s ním stalo. Umím si však představit, že většinu těch kluků a holek, kteří byli ochotni sami za sebe udělat něco pro mír, vymyslet něco z vlastní hlavy, co není pitomé a nařízené, už asi nřdo nikdy do žádného boje za mír nedostal.

Co si pamatuju, je boj za mír v naší vlasti placený job. Uplatňují se v něm vážní funkcionáři, vědci, umělci a církevní hodnostáři, kteří jezdí za hranice na mírová shromáždění, vydávají výzvy a řeční na domácích manifestacích, kde se prodávají párky a pivo, a kde řečníka poslouchá málokdo. Kdyby měla být spontánnost měřítkem zájmu lidu o boj za mír, dopadlo by to špatně. Nestranný pozorovatel by se mohl domnívat, že u nás je v podstatě každému fuk, jestli bude mír nebo válka. Nestranného pozorovatele by musel někdo poučit, že lidem to samozřejmě fuk není, že to však nemohou dát sami najevo, protože boj za mír je součástí státní aktivity, protože na to jsou přidělení lidé a ti každému řeknou, co má dělat. Spontánnost se nepovoluje.

To je příčinou toho, že spontánní mírové hnutí existuje dnes jen na Západě. Na Východě se setkáváme jen /až na malé výjimky/ s úředními výkony centrálně řízeného boje za mír.

Nestranný pozorovatel však jistě chápe, že prožíváme při pomyšlení na válku stejné úzkosti jako naše protějšky na Západě, že matky v Československu porovnávají velikost svých dětí a velikost raket na ně namířených se stejným zděšením jako matky všude jinde na světě. Je tu přesně tolik mladých lidí, kteří by rádi ušli v mírovém pochodu stovky kilometrů, kdyby si tím mohli zajistit budoucnost bez strachu a nočních můr. Je tu jistě i dost vážných lidí, kteří dovedou odhadnout zkázu, která celému světu hrozí. Kdykoliv však všichni tito obyčejní lidé pocítí, že by se něco skutečně mělo udělat, odradí je od boje za mír dokonale způsob, kterým je od nich při výplatě vymáháno pár korun na fond míru, ze kterého budou placeny honosné obědy honosným delegátům na mírových shromážděních v honosných palácích. Vznikne v nich dojem, že na mír se prostě přispívá, tak jako na ROH, na Vietnam anebo na oslavu padesátých narozenin vedoucího. Všechno je už zařízeno, člověk se může spolehnout, že mu bude přes úsekové důvěrníky oznámeno, kdyby měla vypuknout válka a že pracovníci CO ho poučí, jak si nasadit plynovou masku a jak přežít atomový výbuch ve vzdálenosti dvaceti kilometrů od epicentra. Tento boj za mír směřuje k vytvoření dojmu, že spontánnost není ani potřebná, protože konec konců i tak je mír v případě vlády, strany a vojenských náčelníků v těch nejlepších rukou. Nestranný pozorovatel má dost představivosti a všechno chápe.

xxx

Klade se však také otázka, proč zachovávají odstup a mlčenlivost ti jednotlivci a skupiny, kteří jsou ve východní Evropě kritičtí k oficiální ideologii a reprezentují nezávislé myšlení. Kdo jiný by si měl být víc vědom základní důležitosti míru pro všechno ostatní, o čem usilují?

Pro takovou otázku jsou jisté důvody, i když dojem z odstupu a mlčenlivosti vzniká hlavně proto, že tlumenost našich slov se porovnává s hlučností, kterou se vyznačuje mírové hnutí na Západě. Ve skutečnosti se všichni jednotlivci i skupiny, kteří se vyslovují nezávisle na státní propagandě, postavili naprosto jednoznačně za mír jako prvořadou podmínku pro rozšíření svobod, práv a důstojnosti člověka. V dokumentech Charty 77 je například hodnota míru pro lidstvo definována tak, že nepřipouští žádnou pochybnost o její nadřazenosti nad vším ostatním. V NDR vznikaly nezávislé křesťanské skupiny zaměřené především proti přípravám války.

Nechci však skrývat očividný fakt, že mír není ústředním problémem textů, které za tyto nezávislé jednotlivce a skupiny promlouvají. Ústředním problémem jsou lidská práva. Mírová hnutí na Západě by mohla mít disidentským hnutím na Východě za zlé, že jen přihlížejí jejich zápasu a někdy i s kritickým pohledem. Pro tuto situaci je příznačná například zdvořilá polemika mezi představitelem britského mírového hnutí prof. Thompsonem a anonymním autorem pražského kritického textu.

Neštěstí je v tom, že rozdělení světa rozdělilo i jazyk, kterým jsme schopni mluvit o míru. Rozdělil se zrak i sluch a tak se těžce domlouváme dokonce i s těmi, kteří svůj nesouhlas jinde na světě vyslovují ze stejných mravních pohnutek jako my.

My ve východní Evropě, se svou podivnou zkušeností, se cítíme často až nevhodně starší a skeptičtější než naši druzi na Západě. Proto se někdy díváme s jistou blahosklonností na mírové podhody, mávání transparenty a jiné exaltace. Příliš jsme si zvykli na to, že u nás je každá taková mírová show organizována státem placenými zaměstnanci a odvykli jsme si věřit spontánní angažovanosti na ulici. Téměř každý z nás má svého majora nebo podplukovníka, který mu po léta při výsleších podával jasný přehled o tom, které síly rozhodují o běhu světa a které jen statují pro televizi. Díváme se na záběry z protestních manifestací; odvážné mladé ženy se připoutávají řetězy k branám vojenských základen a vrhají se před vojenská auta. A tu ať chceme nebo nechceme se v mysli objeví zlá myšlenka a my se říkáme pro sebe: měla byste si to skusit, děvčata, někde tady u nás, u nějaké domácí nebo spojenecké základny! Nestačila byste se divit, jak rychle by s vámi zatočili, roky by o vás nikdo neslyšel. Skepse není právě nejlepším předpokladem pro účast v masovém hnutí.

Naše blahosklonnost by nám však neměla znemožňovat zažití mravních motivů protestu, protože ten vyrůstá ze stejných postojů k sociální skutečnosti jako obrana lidských práv a nezávislého myšlení. Není těžké plně pochopit rozhodnutí člověka, který chce udělat všechno, aby se svět nezhoršil k nesnesitelnosti a posléze ke zničení. Jen statečnější část lidí odmítá bezmocně vyčkávat než bude pozdě.

Pokud ovšem nebude dovoleno, aby se mírové hnutí rozvíjelo stejně spontánně tady, bude nás asi dále znepokojovala jednostrannost mírových akcí na Západě. Zvláště když sledujeme, s jakým

zadostučiněním nám státní informační prostředky předvádí denně nechut veselých a dobře oblečených lidí umřít v nějaké válce. Předvádí se nám, jak tito lidé demonstrují proti svým vládám, proti americkému prezidentovi, proti NATu, proti mocným generálům a hlavně proti raketám, které jsou namířeny na nás. Díky za to! Není však vidět, že by také demonstrovali proti raketám, které jsou namířeny na ně, jako by předpokládali, že ty jim ublížit nemohou. Respektují asi pravidlo, že každý by si měl zametat především před vlastním prahem. Jenže to se právě neděje, naše úředně řízené mírové hnutí je zaměřeno proti též raketám. Je možné, že tato malá nesrovnalost demonstrantům nevádí. Možné také je, že jsme špatně informováni, možná jsme chorobně podezřívaví, víme ze zkušenosti, jak jednoduše je manipulovatelná každá masová akce.

Cítím však přesto velké sympatie k lidem, kteří se v mírovém hnutí zúčastňují. Když bylo ve Vídni veliké zhromáždění pro mír, které organizoval André Heller, sledoval jsem pak v televizi noční diskusi na toto téma. Rozuměl jsem dobře Harrymu Belafontemu, že mu nestačí zpívat jen pro peníze, ale že chce udělat svým jménem také něco, co přesahuje všední lidské zájmy, že chce udělat něco pro ty druhé, pro lidstvo, pro příští generace, cítí prostě tento druh vzácné zodpovědnosti. Říkal, že mír je v podstatě záležitost nepolitická, týká se absolutně všech a proto není jiná alternativa, každý by měl projevit aktivní vůli po míru. V naději, že ti, kteří nakonec budou rozhodovat o tom, zda smáčknout knoflík nebo ne, si této všeobecné vůle nakonec všimnou a budou ji respektovat. Tím si nejsem tak docela jist, ale je v tom aspoň nějaká naděje. Při vší skepsi bych asi na to zhromáždění šel, kdybych mohl.

Hrůza jde totiž na člověka spíše z té většiny lidí, která je odevzdána osudu a pasivitou a mlčením deleguje rozhodování o míru a válce profesionálním politikům a nepřehledným válečným soustrojím. Z těch lidí, kteří jeli dnes ráno se mnou v trolejbusu, se asi nikdo ve svých mlčenlivých úvahách nezabýval otázkou, jak zabránit válce. Nikdo jim to také nemůže mít za zlé. Kdyby však k válce přece jen došlo, měli by ti, kteří se zúčastní mírových manifestací, jedinou přednost před těmi ostatními: těsně před smrtí by jim mohli s pocitem převahy říci: vidíte, vy beznadějní hlupáci! Neříkali jsme vám to? V lidských dějinách bylo asi dost lidí, kteří se těšili čistému svědomí, než jim granát utrlh nohu nebo se na ně zřítila zeď domu v ho-

řícím městě. V Hirošimě a v Drážďanech se rozpadlo na popel jistě dost lidí, kteří byli od začátku odpůrci války.

Je to nějaké zakleté! Musí být ještě jiný zdroj naděje pro mír, zdroj naděje, který spočívá v politické povaze celého problému, který vede k strážlivému optimizmu na základě poznání bytostných zájmů evropských národů a jejich amerických dědiců a na základě opatrného managingu těchto zájmů.

xxx

Odborníci tvrdí, že mír zůstal zachován bezmála už čtyřicet let /v Evropě/, protože se vytvořila rovnováha strachu, že tedy ničivost moderních zbraní přispěla paradoxním způsobem k trvanlivosti míru. Toto tvrzení vychází z běžného předpokladu, že lidé na starém kontinentě by se na sebe už dávno vrhli, kdyby nebylo atomových zbraní. Předpokládá se, že velmocí i jejich méně ozbrojení klienti jsou dravci, kteří by se už dávno rozsápali, kdyby je nedržel na řetězu strach z ničivé odplaty. Předpoklad odborníků tedy tlumočí dost nelichotivé mínění o lidských bytostech. Je to mínění, které bychom se jistě styděli odvysílat do vesmíru, kdyby se nás na to nějaká jiná civilizace ptala.

Průměrný Evropan nebo dokonce i průměrný pozemšťan si ovšem může v rozporu s tvrzením odborníků položit primitivní otázku, jaký důvod by mohl mít jiný obyčejný Evropan nebo pozemšťan, aby ho zabil. Jsem schopen si takovou primitivní otázku vážně položit. Kdo by mě tak asi mohl chtít zabít, s celou mou rodinou, se všemi lidmi v tomto domě, se všemi sousedy a s celým městem? Říkají mi, že hlavně Američané. Všichni obyčejní pozemšťané amerického původu, se kterými jsem se kdy setkal, byli srdeční a přátelští. Němci? Proč? Že tu kdysi s námi žili a už nežijí? Proč by to dělali? Nemají nám konečně co závidět, žijí přece líp než my. Snad Italové? Francouzi a Britové? Nemohu přijít na nic, co by proti mě mohli mít. Je to absurdní myšlenka. Stejně absurdně se mi jeví případné důvody, pro které bych měl já zabít někoho jiného jenom proto, že mluví pro mě nesrozumitelným jazykem, anebo proto, že ho zaměstnává soukromá firma a ne stát. Neznám také ve svém okolí nikoho, kdo by takový důvod měl, myslím, skutečný důvod. Nevím ovšem, jak smýšlí o těchto věcech poručíci, kteří se chtějí stát plukovníky, ale pochybuji, že by šli tak daleko.

Kde jsou tedy ti lidé, které drží na řetězu jenom strach?

Vždyť ani v novinách nečtu nic tak záštiplného, aby to ukazovalo na nějaký zřetelný důvod zabíjet druhé bez výběru. Je možné, že by se hrozba války zakládala na omylu nebo na podvodu?

Smiřujeme se prostě s tím, že příčina příští války je už předem daná, že existuje nezávisle na obyčejných pozemšťanech. Přitom je to dost podivná příčina, v dějinách neobvyklá. Zjednodušeně řečeno, jedné straně se nelíbí, jak žije druhá strana a té se zase nelíbí, jak žije první strana. A to je vlastně vše, nepočítáme-li menší rozbroje, které se týkají třetích stran. Příčina příští války je i i d e o l o g i c k á, všechny ostatní příčiny na válku nestačí.

Příští válka nebude kořistnická, protože očividně nebude po válce co ukořistit. Nebude uchvatitelská, protože co by si útočník počal s uchváceným územím zamořeným na tisíc let radioaktivitou. Nebude to válka o národní nadřazenost, protože nezůstane národ, který by se svou nadřazeností mohl kochat. Možnou tedy zůstává jen jediná příčina války: rozdílné mínění o tom, co je lepší. Zda tržní hospodářství, nebo ústřední plánování, hádky parlamentu nebo jednotné hlasování, marxistické nebo jiné náboženství, šci nebo hamburger. Je to neuvěřitelné, ale zřejmě se chystáme válčit pro pravdu. O tom, kdo měl pravdu, rozhodnou supi a krkavci, jestli to přežijí.

Jako jedinou oprávněnou příčinu příští války jsme schopni představit si jen ideologický a mocenský spor o rozdílné pojetí života, organizace společnosti, výry a historických posláních. Totální válku si dovedeme představit jen jako období velkých ideologických válek středověku, jako křížové tažení, jako válku třicetiletou, ovšem bez bezprostředních kořistných cílů. Jako čistou válku o pravdu, spravedlnost, svobodu a pod.

Vzhledem k tomu, že většina obyčejných lidí se v pravdě nevyzná, přijímá předem příští válku jako přírodní katastrofu, svou povahou blízkou zemětřesení, povodni, nebo jiné přírodní pohromě. Naplní se prostě staré proroctví a na zemi zůstane jen tolik lidí, kolik se jich vejde pod plachtu jednoho vozu. Bez rozumu přístupné příčiny se odehraje příšerné divadlo: hromadná sebevražda lidského rodu v náhlém záchvatu šílenství. Kromě nejvyšších vojenských náčelníků si nikdo "rozumnou" válku nedovede představit.

Obyčejný pozemšťan, který vnímá především dějiny vlastního života, jehož revolucemi, státnímu puči a velikými budovatelskými činy sou rodinné konflikty, starosti s dětmi, obdělávání polí, úmrtí v rodině a spory se sousedy se smířil s tím. že je objektem odcizené hry mocenských elit. Jestliže bude válka, bude to válka těch nahoře, kteří vnímají jiné dějiny a ti dole na to doplatí. Obyčejný pozemšťan nerozumí sporům o rovnováhu, ve kterých se argumentuje počty raket nejrůznějšího doletu, počty ponorek, letadel, nosičů, hlavíc a podobných věcíček. Z elementární otázky, zda chce někdo někoho zabít a má-li k tomu dostatočnou příčinu, se stala hra pro experty a poradce.

Matku s dítětem diskvalifikuje v boji za mír její neschopnost odlišit raketu, která padá shůry od ďábelského vynálezu, který se plíží těsně nad zemí a zabíjí stejně bezpečně jako smrt přicházející z čistého nebe. Průměrný pozemšťan už nemá kvalifikaci na nic, nemá kvalifikaci na posouzení východisek z hospodářských krizí, nemá kvalifikaci pro rozlišení svobody a útlatku, dobra a zla, je to chudáček, který se bude muset nechat zabít, když odborníci usoudí, že je to nutné vzhledem k porušení rovnováhy.

Většina lidí si ovšem toto své bezmocné postavení nepřipouští. Nevěří prostě na válku z ideologických příčin a to jim umožňuje žít a mít dokonce radost ze života. Tato většina se ani nechce zabývat pomyšlením na válku, protože by jí život nesitelně zhořknul. Nemyslet na válku je přitopené, chrání to duševné zdraví. Člověk čte v novinách, že i všichni ostatní státníci jsou pro mír. Žádné rokování o odzbrojení sice ještě neskončilo úspěchem, můžeme si však myslet, že zdlouhavá rokování se jejich účastníkům líbí. Není asi špatné rokovat stále ve Vídni, v Ženevě nebo v nějakém jiném krásném městě. Takový účastník si při tom slušně vydělá, všelico si nakoupí a když ho pak vystřídají, má na celý život na co vzpomínat. Všechno lze pochopit, jen válku nelze pochopit.

XXX

Já říkám obyčejnému pozemšťanu, když ho potkám na ulici, aby si nezoufal, že jeho rozum je dobrý, to rozum idiólogů světa, ve kterém žijeme je vadný. Protože si navykkl interpretovat falešné hodnoty lidského života a vnucuje malým dějinám individuálního osudu dimensi velkých dějin, přehledně zpra-

covaných na zákonitosti, poslání, oběti, zítřky atd.

V tomto pojetí světa je zdroj nedůvěry v ideologických zá-
kopech mezi Západem a Východem. Sovětský svaz a Spojené státy
se podezřívají vzájemně z agresivních úmyslů. Ani jedna stra-
na nejde tak daleko, aby podezřívala druhou stranu z úmyslu
vyhladit obyvatelstvo na území protivníka. Agresí se rozumí
snaha změnit způsob života, domnělá, nebo skutečná snaha vnu-
tit si vzájemně jinou víru, jiné zvyky a jiný způsob myšlení.
Samozřejmě v přesvědčení, že by to bylo dobrodiním pro lid
protivných zemí.

Toto podezřívání je tak staré, že už mezi tím dospěly tři
genrace, které si z vlastní zkušenosti nepamatují na jeho za-
čátky a nutně ho musí považovat za menévr, který skrývá jiné
mnohem pochopitelnější cíle. Přesto jde řeč o tom pořád tak
jak za stara. Pro rozum obyčejného pozemšťana je tato globál-
ní nedůvěra jen ztěžší pochopitelná, hledá proto věrohodnější
příčiny globálního napětí.

Pokouším se tedy ve starých ideologických intencích myslet
na možnost sovětské agrese. Není to zrovna bezpečné přemýšle-
ní, ale čert to vem. Sovětské tanky projíždějí Paříží, Amerika
je jediným spáleništem a Britové prosí o milost. Byla dokázá-
na převaha komunistického systému a zbylí mrzáci a příští mu-
tanti se učí o tom, jak se kdysi Sociálně demokratická strana
Ruska rozdělila na bolševiky a menševiky. Světová revoluce, o
které se nikomu ani nesnilo. Nejsem schopen připustit, že by
tato představa patřila reálnému světu, ve kterém žijeme. Je-
ví se mi spíše jako produkt chorobné fantazie. Přesto, celý
obrovský arzenál Západu, obávám se, byl vybudován na obranu
před takovýmto typem sovětské agrese. Je možné, že aby se prá-
vě takto jevil kdysi Sovětský svaz západním zemím? Je možné,
aby se tak někomu jevil dosud?

Sovětská supervelmoc je naším sousedem. Po jedné noci v
srpnu 1968 jsme přišli o mnohé iluze, ne vlastní vinou. Vní-
máme bezprostředně moc této země a cítíme i možnosti skázy,
které tu zatím tiše leží. Avšak s celou touto zkušeností a cí-
těním, které se utváří společným sociálním osudem, nejsme
schopni přijat tuto představu o sovětské agresivitě. Je to
dostí zrůdná představa a mráz člověku přechází po zádech, když
si uvědomí, že by se mohla stát východiskem pro nějaké osudové
rozhodnutí. V jiné barvě to platí i naopak, i když americké
tažení do Moskvy není zatím tak sugestivně propracováno.

Ti, kdož kultivují představu sovětské agresivity, si samo-

zřejmě přečetli, že nebyla oficiálně zrušena idea konečného vítězství komunizmu na celém světě. V dílech klasiků je idea světové revoluce dosud zaznamenána. Ruská revoluce měla být jen jejím předvojem. Kolchozní bouřlivák, Makar Magulnov, ještě i v Šolochovově Rozrušené zemi čistil pistoli a učil se anglicky, aby byl připraven na ten velký den. Jenže znalci by měli vědět, že od těch dob, kdy se Stalin rozhodl vybudovat socialismus na jedné zemi, přestal spoléhat Sovětský svaz na světovou revoluci přestal podporovat ideu světové revoluce a naopak žádal, aby idea světové revoluce podporovala Sovětský svaz.

Prostému pozemšťanu sovětského původu je naopak všechno jasné. Zvykl si dávno na ornamentální povahu sovětské ideologie a neumí si představit, že by ji mohli brát vážně odpovědní státníci na Západě a skutečně ještě věřit v úsilí Sovětského svazu o světovou revoluci. Ve svém tisku a na schůzích neslyší sovětský občan ani slovo o světové revoluci, slyší jen o blahodárnosti hospodářské spolupráce, o nutnosti zkvalitňovat výrobu, dosahovat světové parametry a uplatnit se na světových trzích. Připadá mu proto absurdní podezření, že by sovětské vedení chtělo vnutit Americe systém, který by jistě v krátké době znemožnil nákupy obilí. Nemí schopen předpokládat tuto ideologickou naivitu v tak vyspělých zemích a jeho vědomí je spíše přístupno domácím argumentům, že teze o sovětské agresivitě je jen zástěrkou pro zbrojení a snahu o světovou nadvládu. Bylo by skutečnou tragedií lidstva, kdyby se vyhubilo jen proto, že představitelé západních mocností uvěří absurdní myšlence, že sovětské vedení hodlá dnes zítra ukončit jednu etapu dějin a silou svých zbraní v Bonnu, v Paříži, v Londýně a ve Washingtonu prosadit vlády sovětů dělnických a rolnických zástupců.

xxx

Jistěže znám šestnáct nebo třiaadvacet důkazů, které svědčí o sovětské agresivitě, vždyť se mezi ně počítá ono nešťastné vojenské tažení naší zemí a Afganistan a Angola a atd. Od těchto činů je však dost daleko k bezprostřednímu ohrožení "atlantic gateways". Navíc takové činy, jakým byl vstup sovětské armády do Afganistanu spíše oddalují konečné vítězství komunizmu na celém světě než by ho přibližovaly. I tak však nejde o žádné skryté ambice. Všechna sovětská oficiální prohlášení hrdě konstatují, že socialistické země poskytují podporu revolučním hnu-

tím v nejhrůznějších zemích a budou jí nadále poskytovat. Zvláště ochotně poskytují podporu takovým hnutím, které nějakým způsobem kalí náladu Spojeným státům. Jak to v těchto věcech chodí ví nejlépe Graham Greene. V žádném případě však nelze ani Angolu ani Nicaraguu počítat k výpěm světové revoluce a myslet si, že tím se uskutečňuje tajný sen o konečném vítězství.

Mělo by však být jasné vidět, že všechny hnutí, úspěšné i neúspěšné revoluce, vzpoury plukovníků i poručíků, kterým Východ nakonec podal pomocnou ruku, vyrostly ze sociálního zoufalství, z bídy a z barbarství násilnických režimů, a to často před prahem bohatých ale lhostejných zemí.

Jisté je, že Sovětský svaz projeví vždy zřetelné vojenské odhodlání a nesmlouvavou sílu, když má pocit, že je třeba i vzdáleně ohrožena jeho bezpečnost. Pojem ohrožení bezpečnosti nevnímá sovětské vedení územně jako za starých časů, ale politicky a sociálně. Do takové bezpečnosti pak zahrnuje všechny země, které jsou politicky a sociálně příbuzné, a to ať se jim to líbí nebo ne. Toto jasné hledisko je samozřejmě ideologicky retušováno podle toho, jak se to hodí. Případy takových obran sovětské bezpečnosti je lepší příliš nerozebírat ať z hlediska morálky, práv národů na sebeurčení, slávnostních rezolucí a pod., protože by to vedlo jen k povzdechům nad historickou neměnností mocných. Nejlepší je to všechno prostě konstatovat, protože pro zachování míru mají význam právě takové konstatace, aby je bylo možné respektovat. S konstantami se lépe počítá, než s tím, co by mělo nebo mohlo být.

Úzkostlivý smysl pro vlastní bezpečnost se tedy jeví úzkostlivému smyslu druhé supervelmoci pro vlastní bezpečnost jako útočnost. Těžká domluva! Těžké pochopit, že Sovětský svaz brání vlastní bezpečnost v jiných zemích. Sovětský svaz brání především to, čemu se v ideologickém newpeaku říká vymožeností socialismu. Říká se tak tomu i v těch případech, kdy o žádné vymoženosti nejde, kdy jde naopak o obranu stagnace, ztrnulosti a úpadku. Jak tomu bylo třeba v Polsku. Vymoženosti, o které tu jde, však nejsou totožné s civilizační vyspělostí, vymoženosti jsou označením pro novou strukturu moci, na prvním místě pro vedoucí úlohou strany atd. To vše by však mělo být notoricky známo. A přesto to někdy vypadá jako by nebylo a nám všem hrozí, že zahyneme ve válce, která vznikne omylem, nebo dokonce z důvodů sémantických, mužové u červených telefonů si prostě špatně vyloží význam některých slov.

"No dobrá, a kdo?"
"Je nít, kíl jsem já!"
"Já, chci vždy práchno, rlo
vždy dobro, nyla nna!"

Obyčejný pozemšťan sovětského původu se nemůže smířit s myšlenkou, že je ve své nepochybné lásce ke všem národům světa považován za potencionálního agresora. Mají o tom pochybnosti jistě i jiní pozemšťané. Zdálo by se, že není nic snadnějšího než to jasnými projevy dokázat, otevřít náruč, zrušit ostnaté dráty, dovolit všem obyčejným pozemšťanům, aby se o tom sami přesvědčili. A tady leží kámen úrazu.

Přestože se v sovětské propagandě nafukuje každá západní krize, každá stávka a nespokojenost, každá rasová bouře a projev sociálního neklidu, má Sovětský svaz ve skutečnosti zájem na stabilitě západních zemí. Přeje jim tajně vnitřní klid a prosperitu a už vůbec si nepřeje, aby ~~na~~ v těchto spořádaných zemích, kde ~~jedí~~ přesně vlaky, pošta dodá dopis za jeden den a kde se nemusí stát v řadě na mandarinky, zvítězil socializmus se všemi svými nepořádky. Vše, co si socialistické země přejí, je, aby jim Západ v mírové spolupráci pomáhal budovat socializmus, aby jim poskytoval výhodné půjčky, dodával moderní technologii, utrácel v turistických střediskách peníze, pozýval jejich představitele na přátelské návštěvy pokud možno s atraktivním programem, a to všechno tak dlouho, až by se, třeba po sta letech najednou ukázalo, že socializmus je lepší než kapitalismus.

Potíž je v tom, že někteří zatvrzelí politikové na Západě nechtějí pomáhat budovat socializmus ve východní Evropě a naopak se zjevně těší ze všech příznaků instability, těžkostí a neúspěchů. Přesto, že to říkám vše jakoby žertem, domnívám se, že nejpravděpodobnější příčina příští války je skrytá v nepřehledné budoucnosti této části Evropy.

Vedoucí představitele východoevropských zemí nemusí nikdo upozorňovat na všechny nástrahy, které hrozí stabilitě existujících režimů. Vědí, že hospodářství pokulhává a nálada nestojí za nic. I kdyby to nevěděli, polské události jim poskytly poučení. Chybí však odvaha tyto nástrahy obejít a řešit je jinak než násilím.

Zjevná systémová krize, která sužuje reálný socializmus ve východní Evropě je i krizí míru. Vzniká nebezpečná etapa ideologické konfrontace, kdy jako by se zdálo, že má být po staletích rozhodnuto o tom, kdo měl pravdu. Že se blížíme právě k onomu bodu, kdy se objesní staré spory z evropských dějin, které se pro nedostatek nepochybných argumentů končily kdysi zoufalým odkazem na budoucnost: dějiny nás rozsojdí! Jenže miliony mrtvých, kteří zahynuli v bojích o socializmus, komu-

nizmus, svobodu, demokracii, národní socializmus, sociáldemokratizmus, kapitalizmus, za cara i vlast, za národ, a taky proti všem těmto abstraktnostem, už nikdo nevzbudí, aby se podívali na současnost a posoudili, jestli jim to stálo za to. Někdy mám dojem, že i představitelé států mluví tak, jako by skutečně o takové konečné vyjevení pravdy mělo jít. Zde je pak nejzřejmější příčina války.

Nepochybně by nejen státníci, sociologové a jiní odborníci na Západě měli radost, kdyby se jako jediné východisko z krize východní Evropy ukázala být lepší část ideálů, které se vyznávají v západní Evropě. Dávají to také jasně najavo. Oficiálnímu myšlení Východu to připadá nepoctivé, protože, jak už bylo řečeno, nikdo si tu nijak zvlášť nepřeje, aby se Západ změnil v souladu s ideály slavnostních projevů zdejších ideologů. Proto téměř hystericky reaguje celý mocenský systém na každou snahu ovlivňovat se Západu v tomto smyslu každý slibný proces demokratisace, liberalisace anebo prostě jen destabilisace mocenských poměrů. Tady neplatí argument, že se tak děje většinou jen hlučnými projevy sympatií.

A tak se ukazuje, že to staré "dějiny to ukážou" by klidně mohlo být příčinou příští války, kdyby obyčejní pozemšťané upadli do takového šílenství, že by chtěli mrtvým předkům dokázat, že polovina z nich měla pravdu. Vnitřní stav východoevropských států, krize jejich systémů, hospodářské otřesy a sociální kvas, to všechno se může stát kaší která přeteče z hrnce. Kdykoliv se dostal svět v posledních letech do nebezpečné situace, vždy to bylo ve spojení s nějakými otřesy uvnitř sovětské sféry. Mír ohrožuje roztřesený status quo ve východní Evropě a pak ve všech zemích, kterými otřásají vnitřní krize a sociální neklid. Protože je jen málo zemí na světě, které by byly mimo vliv supervelmocí a protože v každé sociální bouři jde o požděně a znovu o to, čemu vlastně dávají dějiny za pravdu, je příští válka myslitelná též jako válka o b ě a n s k á, která přerostla ve válku sociálních systémů a ve válku n á - r o d ů, kteří v těch systémech žijí. Na takovou válku máme docela reálnou vyhlídku, když se nebude předcházet válkám občanským.

Tak jako dráty spadlé na zem pro mír jsou nebezpečné takové hospodářské a politické systémy, které nemají v sobě zabudován bezpečnostní systém proti sociální explozi, které nedovedou bez násilí, krve a hrozeb čelit sociálním změnám, požadavkům sprá-

dlnosti, svobody a materiálního bezpečí. Z toho mi pak vyplývá, že největší zodpovědnost za mír, a to se skoro podobá oficiální sovětské mírové propagandě, mají západní demokratické společnosti. Při vší nedokonalosti jsou totiž, jak se to ukazuje v současné hospodářské krizi, schopné regulovat bez výbuchů sociální nenávisti, potřeby obyčejných pozemšťanů. Etablované skupiny těchto společností nestojí před tlákem ztráty vší budoucnosti, před hrozbou lidové pomsty, v neustálém strachu z destabilisace. Autoritativní a totalitní režimy jsou naopak skoro vždy neurotické, náchylné k nepředloženým činům, vždy se musí rozhodovat mezi vším a ničím. Hrozí pořád nebezpečí, že by v nějakém neurotickém záchvatu mohly trísknout kolem sebe. O vyhlášení války se konečně nikdy nerozhodovalo v lidovém hlasování, tím méně se bude takto hlasovat o válce příští. Zodpovědnost za mír není tedy stejná, Západ má větší zodpovědnost než Východ, Sever má větší zodpovědnost za mír než Jih, vyspělé země mají větší zodpovědnost za mír, než země bojující s hladem, Spojené státy mají větší zodpovědnost za mír než Sovětský svaz. Už proto, že většina demokratických států je v čase vzdálenější od svých revolucí, od svého sociálního dětství, od vášní sociálního mládí a mladistvé blbosti, než ty státy v Evropě a jinde na světě které jsou ještě blízko od svých revolucí a hrdinských činů a neměly ještě čas je ztrávit. Možná i proto se tolik lidí angažuje na Západě v mírových hnutích, angažují se proto, že si tuto větší zodpovědnost uvědomují.

XXX

Ze všeho mi nakonec vyplývá, že vůbec nejlepší cestou k zachování míru je kvalifikovaná snaha o pokojný maniging vnitřních sociálních konfliktů všude na světě, o rozumné prosazení a spoň těch reforem, které jsou na spadnutí a které se neřídí heslem všechno anebo nic. Neskrývám, že bych do takového úspěšného managingu rád započítal prosazení větší úcty k lidským právům, svobodám a důstojnosti i ve své vlastní zemi a u sousedů, se kterými máme společné starosti. Zatím však bylo slyšet jen nehorázná obvinění, že právě pokojné prosazování takových reforem provokuje občanskou válku a tím ohrožuje i světový mír, takže už bylo kvůli míru mnohé obětováno.

Úspěšný managing vnitřních příčin příští války může být samozřejmě dílem rozumné konkrétní politiky než dílem demonstrací a spektakulárních akcí za mír. Taková politika by se jistě měla vyhnout ideologickému přebíjení a zkoušení protivníka, kolik toho vydrží, než mu selžou nervy. Rozumná politika bude podněcovat opatrné změny poměrů, aby nebudily strach z revolucí a kontrarevolucí. Snadno se řekne, hůře se uskutočňuje.

Lidstvo neohrožuje válka starých národních záští, ohrožuje je válka konfliktů sociálních, které přerostou hranice jedné země. Jinak řečeno může být válka produktem zřetelného rozporu mezi fantastickými výkony lidského rozumu v oblasti vědy a techniky a slabostí téhož rozumu v oblasti sociálního života.

Dnes už člověk slyší jen zřídka takové ty nacionální špinavosti, kterými byla Evropa ještě před čtyřiceti lety přeplněna. Slyší však dosti špinavých averzí, které jsou svým původem sociální a politické a přispívají k ideové přípravě války přesně tak jako přispěly k minulé válce rasové teorie a nacionální povýšenectví. Cesta k míru vede tedy i přes všeobecné "zeslušnění" vnitřního dialogu sociálně protichůdných sil přes hranice států. Jisté předpoklady k tomu jsou, protože k tomu nutí globální ekonomické závislosti, technologický pokrok i nároky moderního života. Čím víc se budou národy vzdalovat od brutálních etap svých dějin, jako byla poslední válka a mocenské převraty, tím větší je naděje, že se pomalu prosadí přesvědčení, že násilí jakéhokoliv druhu nic neřeší a jen všechno komplikuje.

Tohle všechno není však tak velký důvod k optimismu, aby člověk mohl strást ze sebe všechny úzkosti. Čím déle mír v tomto dnešním stavu vydrží, tím obtížnější bude ho porušit, protože z Evropy se budou vytrácet ideologicky zbytnělé a obyčejnému pozemšťanu nepochopitelné důvody k zabíjení. Základní a nealternativní potřeba radí k smutné a trpké trpělivosti i těm jednotlivcům a skupinám ve východní Evropě, kteří by mohli jednoduše říci, že nejlepší zárukou míru je respektování lidských práv a svobody všech obyčejných pozemšťanů vyslovit své mínění bez strachu a bez stísnujících vědomí, že to i tak k ničemu není.

Kdybychom však mohli, zcela určitě bychom se zúčastnili nějaké manifestace za mír, která by nebyla nařízená. Nebo bychom i docela rádi pochodovali z Norska do Francie a třeba i z Paříže do Moskvy.

HUGO BRAUN

PONTÓN JE TU

O p ä t z á p c h a

Mám črevá plné reťazí a prevodov
Krucifixov Ibrahíma ben Adhama
Samurajských mečov
Tartanových koláčov
Umakartového snehu

Dostali sa všade
Miechou kobaltového potrubia
V hlavniach suvenírov
Koktavým golfským prúdom

Pretrhnite igelit oblohy
Je tu už celé tisícročia

22.1.1983

XX

Š k o l a a s e n t i m e n t

Len snehová hmla
Za oknom
Ktoré unikalo nocou
A ktorým vletel do mojej izby
Uzbeký orol
Zvierajúce v zobáku
Nezvalove básne v azbuke
A ponožky Markýza de Sade
Ukradnuté z bastilskej kobky

január 1983

XX

Žiadal som satisfakciu
A niekto ma stíkol vodítkom na psa
Žiadal som právo na prácu
A dostal som neplatené miesto pouličnej lampy

Prosil som o trochu vody
A vytopili ma susedia
Prosil som o ticho a klud
Usporiadali v mojom byte hasičský ples

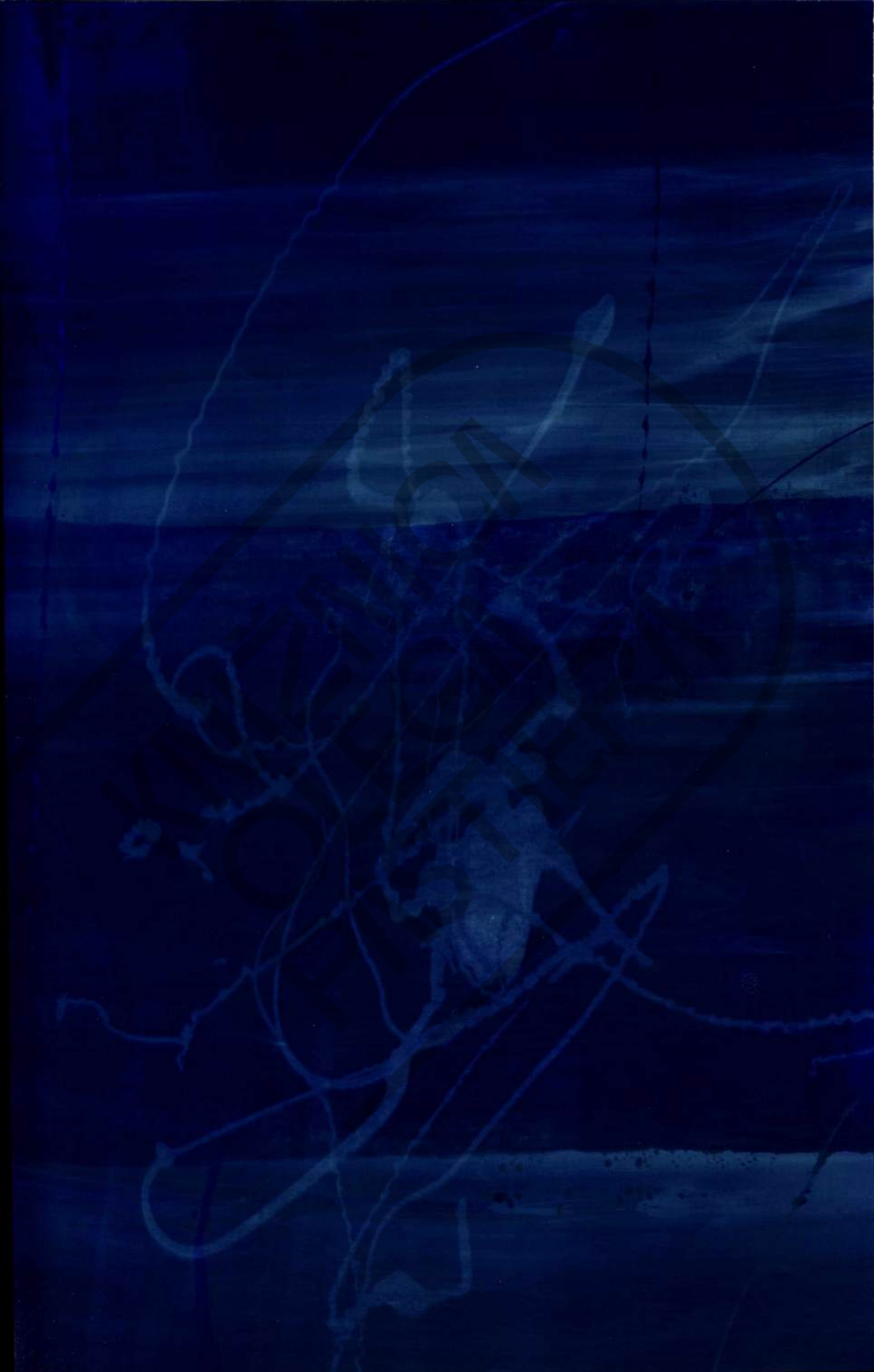
25.1.1983

X X

Galileo je ešte stále v Padove
Eskymáci na rovníku
Shakespearove sonety na alžbetínskom indexe

Greta Garbo poslala hladujúcim
Venušín pahorok
A hovädziu flaksu

26.1.1983

Rašamon koná potrebu a plače

Monofónne ticho rušil
Alpakový príbor v piesku
Hasiči hnali panorámu himalájských štítov
Proti vetru v hlbokých snehových
Stopách

Naftalín a daňový úrad
Je cítiť v párkoch
A v mokvajúcich teleskopoch

Šesť cvičených tuniských hadov
Obvinilo plénum z incestného pomeru
S trikrát rozvedenou žehličkou
A olovené barly s. Berana
Pašovali recept na výrobu
Kladky hranicami všetkých
Svetadielov

K narodeninám som dostal
Vykostený filadendron
Šampón proti obezite
A klobásu na vyšívanie

február 1983

~~X X~~

NOVÁ VLNA so starým obsahom

V posledných týždňoch sme dostali od našich čitateľov niekoľko listov, v ktorých sa kriticky vyjadrovali k vystúpeniam niektorých profesionálnych i amatérskych hudobných skupín, hlásiacich sa k tzv. novej vlne rocku. Ich spoločným menovateľom bolo – mierne povedané – začudovanie, ako je možné, že v našej spoločnosti sa mladým ľuďom predkladá taký kultúrny brak. Slová na adresu usporiadateľov a povoľovacích orgánov podobných vystúpení i zriaďovateľov týchto „umeleckých“ skupín neboli práve lichotivé.

Pretože nešlo o ojedinelé hlasy, snažili sme sa pozrieť na tento problém trochu hlbšie.

Rocková hudba nie je vo sfére zábavnej, alebo ako sa tiež vraví, pop music, nič nové. Pamätníci vedia, že v povojnovom období jej vlna prešla svetom niekoľkokrát. Menej je známe, najmä medzi fanúškami tohto hudobného žánru, že to, čo sa u nás za rockovú hudbu často vydáva, má niekedy s jej pôvodným obsahom spoločný len názov. Rocková hudba mala v procese formovania i značný sociálny náboj, najmä proti masovému útlaku a proti vojne vo Vietname. O tom, kam jej obsah mieril, najlepšie svedčí skutočnosť, že už v roku 1961 Výbor pre neamerickú činnosť v USA zakázal vystupovať spevákov Pete Seegerovi, pretože jeho piesne mali ostrý sociálny náboj. Jeho nástupca Bob Dylan už o rok ovládol „rockové pole“ piesňami typu Oxford town o černošskom študentovi Meredithovi, ktorý sa mohol zapísať na univerzitu len za asistencie federálnej polície. V tom čase černošský spevák James Brown v Madison Square Garden v New Yorku pri koncerte svojej skupiny vmetol do tvari obhajcom rasizmu v USA: „Som černoš a som pyšný na farbu svojej kože, som pyšný na to, že som sa narodil ako černoš.“

V polovici šesťdesiatych rokov svet tleskal skupinám Beatles a Rolling Stones, ich piesňam odsudzujúcim vojnu vo Vietname a barbarstvo, ktoré v nej Spojené štáty s takou bezočivosťou ukázali; piesňam podporujúcim boj čiernych Američanov v getách a slums v New Yorku, Miami a iných mestách USA... Aj veľký októbrový pochod v roku 1967 proti špinavej vietnamskej vojne k Bielemu domu začal sa rockovým koncertom. V tom čase vznikala jedna bojová pieseň za druhou...

Takýto bojový rock, hudba a texty, ktoré strhávali tisíce chlapcov a dievčat do boja – hoci len živelného – proti politike kapitalistických štátov, nebol po chuti jej vládnucej triede.

Buržoázni manipulátori s myslenním ľudí, ideológia a diverzné centrály si rýchle uvedomili, že rocková hudba – ak dostane „správny“ obsah (to znamená taký, ktorý mládež odvádza od politiky, od triedneho boja, od každodenných životných problémov) – môže sa stať drogou, ktorá má napokon rovnaký účinok. Vedie mládež k pasivite, k úteku od reality do ríše snových predstáv, vytvára bezvýchodiskové postoje, obchodníci, manažéri i podnikatelia poznali, že na tejto hudbe možno tiež ľahko, rýchlo, a najmä dobre zarobiť.

Z rockovej hudby sa stal veľký biznis, prostriedok ideovej a kultúrnej diverzie nielen voči mládeži vlastných krajín, ale aj voči

mladým ľuďom v socialistických štátoch. Ti, čo tento proces viedli a organizovali, veľmi dobre vedeli, že hospodárska kríza v sedemdesiatych rokoch a rastúca nespokojnosť mladej generácie s prehlbujúcim sa sociálnym útlakom kapitalizmu by nevyhnutne vzkriesili staré či nové bojové piesne.

A práve v tom čase sa objavila „nová“ vlna rockovej hudby, ktorá svojím hudobným i slovným obsahom mala dať tejto „stratenej“ generácii kapitalistického sveta životnú filozofiu vyjadrenú heslom No Future – nijaká budúcnosť. Mládež sa mala stotožniť so životom, aký jej pripravil kapitalizmus. Buďte ľahostajní k životu okolo seba, nebuďte za nič a proti ničomu! Nič nemá zmysel! To sa malo stať krédom mladej generácie. Na jeho presadenie mal a má slúžiť tzv. punk rock, šialený rock.

Primitívne texty spojené s primitívnou hudbou, odporné šaty, provokujúce správanie, opľtá gestá, odmietanie všetkého normálneho, farbenie vlasov na zeleno, na modro, na ružovo, tetovanie hákových križov, maľovanie farebných pásov na tvár a podobne, to bol výsledok tejto novej vlny. Neprišli estetickí a príčasto šokujúci aj občania kapitalistických krajín, ale vždy lepší, než aby mládež bojovala proti spoločnosti, ktorá ju do biedy a beznádejnosti uvrhla.

Pretože „punkáci“ a ich hudba v mnohom

prekročili medze únosné i pre kapitalistickú spoločnosť a vymkli sa svojim podnecovateľom spod kontroly, bolo treba uviesť všetko na „pravú“ mieru. Namiesto tzv. punk rocku sa šíri a propaguje tzv. nová vlna, ktorá sa pokúša vrátiť rock k pôvodnej hudobnej dokonalosti. Využíva sa na to moderná technika a klasické hudobné prejavy a nástroje. Hudba sa mení, ale životná filozofia, ktorú „nová“ vlna rocku propaguje, zostáva rovnaká. V novom háve sa mládeži predkladá starý obsah.

Nie je náhoda, že tzv. punk rock i „nová“ vlna rocku sa prostredníctvom západných rozhlasových staníc aj inými cestami (napríklad pasovaním gramofónových platní či magnetofónových kaziet) šíria a šíria aj k nám.

Zámier, ktorý diverzné centrály sledujú, je dvojaký: jednak pôsobiť prostredníctvom tohto hudobného braku priamo na našu mládež, a po druhé, pod heslom o „novej“ svetovej hudobnej vlne vyprovokovať aj u nás vznik skupín, ktoré by produkovali túto všetkým estetickým a morálnym normám odporujúcu hudbu. Sledovaný cieľ je jasný – prostredníctvom ohlušujúceho rachotu, jednotvárných melódii a primitívnych, často vulgárnych textov dávať i našej mládeži tú osvedčenú a vyskúšanú hudobnú drogu, ktorá by aj u nás mladým ľuďom vstúpovala životnú filozofiu „No Future“ a také postoje, konanie a názory, ktoré sú socializmu cudzie. Prostredníctvom tejto hudby, má sa i naša mládež viesť k ľahostajnosti, pasivite, k odporu proti spoločnosti.

Hoci tomuto „lákaniu sirén“ a nabádaniu na „svetovosť“ podľahlo len zopár desiatok poväčšine mladých a neskúsených amatérskych „umelcov“ a skupín, nemôžeme zostať ľahostajní voči tomu, že niektoré hudobné skupiny tzv. punk rock či „novú vlnu“ rocku šíria. O akú „kultúru“ a „umenie“ ide, hovorí už ich názvy (napríklad Parchanti, Zkárovaný prebal, Zabi hien, Žlutý pes, Devi-

zový príslib a podobne). Je zvláštne, že už pri ich vzniku tieto názvy priam sršiaci „genialitou“ neprekážali zakladateľom týchto skupín (organizáciám a kultúrnym zariadeniam NV, ROH a SZM), ani tým, čo ich pozývajú na verejné vystúpenia a umožňujú im, aby svoje stupídne a hrubé (iný termín ťažko možno použiť), hudobné a textové výtvary urážajúce ľudské city predvádzali tisícak mladých ľudí.

Či je možné, aby sa pod hlavičkou kultúrnych programov, či dokonca koncertov, širil nevkus, propagoval alkoholizmus a drogy, vulganzovali vzťahy medzi chlapcami a dievčatami, a širili sa názory celkom cudzie socialistickej spoločnosti? Je azda normálne, aby hudobníci a speváci vystupovali na javisku v dámskych pančuchových nohaviciach (ktoré boli ich hlavným odevom), aby sa zobliekali do pol tela, maľovali si tváre rôznymi farebnými pruhmi, obväzovali sa reťazami so zámkami a podobne?

Obľúčeniu zodpovedá úroveň hudby a textov. Jednotvárne, opakujúce sa melódie (ak tak možno mnohodicelový zvuk vôbec nazvať) sprevádzajúce texty, za ktoré by sa autori mohli považovať skôr za pacientov psychiatrických liečební než za ľudí, ktorí sa vydávajú za „umelcov“. Žiaľ, vec je zložitejšia a vážnejšia. Texty, v ktorých sa napríklad často opakujú „dômyselné“ slová „kaťá, paťá, haťá (Pražský výběr), alebo sa päť minút vyrevuje „Bejby, bejby, dej mi kadi-lak“, či „hipi, hipi, šejk“ (Letadlo) alebo vulgárny text „má špinavá záda, nepije, nekouří, nesolí, ale má to ráda“ či pieseň s názvom Pal vodsud, hajzle (Jasná páka), alebo „náš pán je král, má jméno heroin“ (Bronz) vyzerajúce ako výplod chorého mozgu, sú v skutočnosti výrazom nihilizmu a cynizmu, hlboké nekultúrnosti a ideologických prístupov, ktoré sú socialistickej spoločnosti úplne cudzie.

Žiaľ, pracovníci niektorých kultúrnych zariadení či agentúr i ďalší zriaďovatelia týchto hudobných skupín si tieto skutočnosti nevedomujú alebo nechcú uviedomovať. Inak by nebolo možné, aby Pražské kultúrne stredisko bolo zriaďovateľom profesionálnej skupiny Pražský výběr (a iných podobných), ktorých vystúpenie (napríklad v Hradci Králové) malo rovnako pochybnú úroveň ako už menované amatérske skupiny. Takisto Sdružení závodní klub ROH Vystavby fil. m. Prahy by inak asi ťažko mohol o skupine Letadlo napísať: „...Všetci členovia skupiny, najmä vedúci a jeho zástupca, veľmi svedomite plnia všetky podmienky, ku ktorým ich zaväzuje organizačný poriadok nášho zariadenia...“ Veď to bola práve táto skupina, ktorá v horickom kultúrnom dome okrem iných „lahôdok“ počas vystúpenia vykrikovala „Du bist Schwein“ a keď ich členovia usporiadateľskej služby napomínali, oborili sa na nich slovami: „Teraz sme v sále pánmi situácie my a vy choďte do...“ Otázku, ako je možné, že sa podobná „kultúra“ produkuje pod ich hlavičkou, možno položiť i ďalším. Napríklad Obvodnému domu kultúry v Prahe 8, Okresnému kultúrnemu stredisku Praha-východ, niektorým klubom SZM a pod.

Otázok je samozrejme viac. Ako zriaďovatelia pracujú so svojimi hudobnými skupinami, ako ich vedú, vychovávajú, ako ovplyvňujú ich repertoár a ako kontrolujú ich činnosť? Takisto možno položiť otázku usporiadateľom – vedľa, koho si na vystúpenie pozývajú? A keď vystúpenie nezodpovedá zásadám našej kultúrnej politiky, vyvodzujú okamžite príslušné sankcie? (Napríklad odmietnuť vyplatiť honorár, oznámiť „kvalitu“ skupiny zriaďovateľovi a podobne.) Aj odbory kultúry národných výborov pristupujú k po-

voľovaniu týchto „kultúrnych“ vystúpení dosť benevolentne – uspokojujú sa s neúplným vyplnením žiadostí, nekontrolujú, či sa dodržiava to, čo sa povolilo atď. A usporiadatelia často ešte to, čo povolené je, obchádzajú (napríklad pri koncerte skupiny Pražský výběr v Hradci Králové – usporiadateľ PKO tamtiež – do žiadosti vôbec neuviedol skupinu Trifidi, ktorá tiež vystupovala; mal povolené tri koncerty, ale uskutočnil štyri). Výsledkom tohto nezodpovedného počínania mnohých „zodpovedných“ činiteľov je kazenie vkusu mladých ľudí a šírenie nielen ideovo, ale i morálne veľmi pochybných názorov.

Tí, čo chcú verejne vystupovať, i tí, čo im to umožňujú (usporiadatelia a zriaďovatelia), musia si uvedomiť, že každému, kto môže prehovoriť k stovkám a tisícom (hudbou či spevom), mladých ľudí, dostáva sa veľká dôvera a každý, kto vystupuje, musí byť zo všetkých stránok – politicky, mravne, eticky, svojou inteligenciou i správaním – tejto dôvery hodný. A komu mnohé alebo všetko z toho, aby bol hoden dôvery, chýba, nemá na pódiu čo hľadať. A tí, ktorí z pohodlnosti, ľahostajnosti či z dôvodov, že pri podobných „koncertoch“ možno ľahko naplniť pokladnicu, týmto „liežumelcom“ vystupovať umožňujú, musia si uvedomiť, že svojou činnosťou hrubo narušajú zásady socialistickej kultúrnej politiky a vedome či nevedome slúžia cieľom, ktoré sleduje náš triedny nepriateľ.

Abý sme si správne rozumeli. Vôbec nie sme proti zábave ani proti populárnej hudbe či rocku. Hudba a spev, i hudba zábavná, je neoddeliteľnou súčasťou života mladej generácie i nedeliteľnou súčasťou našej kultúry. Aj zábavná hudba a jej texty však musia byť predovšetkým dobré. Mali by sa vyznačovať spevnosťou, prízvučnými hudobnými nápadmi, textove by mali vychádzať z melódie reči českého a slovenského jazyka. A jej obsah nesmie byť vulgárny, odpudzujúci, nesmie propagovať to, čo je našej spoločnosti a životu drvivie väčšiny našej mladej generácie cudzie.

„Hudba,“ ktorej sme venovali pozornosť, nie je v širokej škále našej zábavnej hudby ani prevažujúca, ani určujúca. Je okrajovým javom, ale napriek tomu ho nemožno prehliadať a zamietať. Naša mladá generácia žije v podmienkach životných a sociálnych istôt a vo svojej väčšine sa tiež na vytváraní týchto podmienok, na výstavbe našej spoločnosti aktívne zúčastňuje. Preto má tiež právo, aby jej vedomie neotravovalo to, čo sa za kultúru či umenie síce vydáva, ale skutočným kultúrnym hodnotám je na mile vzdialené.

JAN KRÝZL

(Tribuna, 12/1983)

VYBRÁNO Z REDAKČNÍ POŠTY

»Nová« vlna se starým obsahem

Dopisů s ohlasy na článek Jana Krýzla »Nová« vlna se starým obsahem, který byl zveřejněn v TRIBUNĚ číslo 12, přišlo hodně. Čtenáři různých věkových skupin citili povinnost vyjádřit svůj názor na problémy, kterým byl článek věnován. S částmi některých dopisů, které jsou průřezem názorů, chceme dnes seznámit i vás, naše čtenáře.

»Váš článek vyvolal mezi mládeží i staršími čtenáři velký ohlas. Možná že přesnější bude, když napíši, že vyvolal rozruch. Číslo 12 se nedalo ve stáncích vůbec koupit. Nejen z tohoto zájmu, ale i ze samotného článku soudím, že jde o skutečně závažný problém, kterému je třeba věnovat pozornost...« píše Růžena Doležalová z Prahy 5.

Svůj názor na článek napsal i Miloš Novotný z Teplic. V dopise mimo jiné uvádí: »Plně souhlasím s obsahem tohoto článku. Dovoleté mi, abych jej doplnil o několik připomínek, které jsou, jak se domnívám, zásadní... Když vidím technické vybavení některých i amatérských hudebních skupin, maršle hledám odpověď na otázku, kde tyto mladí lidé berou peníze na drahé, většinou z kapitálových států dovezené hudební nástroje a nákladné zvukové aparatury. A je to snad zákonitě čím horší hudební skupina, tím náročnější a dražší nástroje vybavení.

A ještě jednu poznámku bych rád uvedl. Domnívám se totiž, že kulturní orgány a hlavně zřizovatelé se vlnou z mládí kouzlova umělecké činnosti (alespoň pokud jde o populární hudbu). Vlastně části hudebních skupin vůbec nejde o ZOC, jak mládež mohou vystupovat za mládež, snaží se všemi silami dosáhnout povolení k profesionální či poloprofesionální činnosti...«

Dopis Pavla Studenta z Olomouce jste také neměli bez zajímavosti: »Plně souhlasím s kritikou amatérských skupin Zabi hlen, Parchanti atd. Tyto skupiny nemají na naší rockové scéně co dělat. Oprávněně lze dové nové vlny a rocku je jisté odsoudit stejně kriticky, bývá se společně s vlnou, jak je vůbec možné, že v naší socialistické společnosti mohou mít vůbec souhlas k veřejnému vystoupení...«

Pavel Novotný z Mladé Boleslavi ve svém závěrečném příspěvku do diskuse o tzv. nové vlně kromě jiného uvádí: »Tímto dopisem nechci některé kapely (nakonec ani mnohé uznám) omlouvat. Uznávám také, že například názvy Zabi hlen je opravdu odporný. Ale nemyslím si, že by se měly stíkat všechny hudební skupiny do jednoho pytle...«

Obdobných připomínek je v dopisech, zejména mladých čtenářů, mnoho. Takže snad jen několik vět na vysvětlení. Je jisté mnohdy otázka vkusu, kam kdo patří. Zda mezi dobře či mezi špatně. A je paradoxní, že právě ti, kteří nám vyčítají, že nevidíme řadu hudebních skupin, které hrají tzv. novou vlnu, odskakují zcela jednoznačně k tomu, což pro ně představuje každou jinou populární píseň včetně dechové hudby. Ani mezi hudebníky samozřejmě neexistuje však žádná číselná hranice, máme určitě informaci o tom, jak široce jsou užívány samotný a do jaké míry si je nechávají schvátit. V zřizovatelském, jak dopis na vyplácení příslušných částek za vystoupení v hudovcích a na hosty, aby si ho pořadatel mohl vyslechnout.

Uznávám, že taková typická se konformita není pravdivá a také nemáme žádnou pro paměťové skupiny. Ale domnívám se, že to je pouze okrajový jev, zcela netypický. Přesto, až je to tak, měly by se tyto věci řešit. Stejně tak je jisté spíše to, že jste takový článek napsali, protože jste vnímali mládež lidé berou a tak nemají ani náhodou se jim kritiku bránit.

napsal v tipování dopisem čtenářů J. Šesták z Prahy. Dopis s větami typu »vy nás nechápete, pane starý...« nebo »neberte nás mladí, když vás je už pryč, nebo...« mladým se tato hudba líbí a vy starí to nemůžete pochopit a nechcete se k tomu přiznat...« přišlo také dost. Nepochopení mládež, kolik lidí o tom bylo již napsáno...

»Střepte se bude zdát velké většině mladých lidí, že jste přehlídli hudební skupiny kolena „nové“ vlny. Ale není tomu tak, pane Artur Rak z Pardubic. Považuji článek za příliš ohleduplný vůči těm kapelám, které mají možnost ovlivňovat mladou generaci, aniž by kdykoliv odpovědně ovlivňoval hudebníky samotné. A zřizovatelé a poradatelé? To je kapitola sama pro sebe...«

»Je mi osmáct let a zapamatuji se o hudbu mladých, tedy i o hudbu rockovou...« začíná svůj obsahový dopis Miroslav Janda z Havlíčkova Brodu. Je dnes taková, že děláte se výzva z rozhlasu nabádající na křemikotiv nesrozumitelnou

stanici „moderní“ hudba, ve které dominují umělci, kteří jsou mnohem starší než třicetiletí. Přebírají ve znamení nové hudby ze Západu. Texty poněkud schematické, působivost a naivita. Takže musíme hrát celý čas jen na jedno Vlna a kde také uci mládež, ani mládež i poslouchat.

Je celkem pochopitelné, že nová vlna zasáhla také socialistické státy, tedy i ČSSR. Politování hodné je, že si naše skupiny z nové vlny berou jako příklad to nejhorší, co přináší jejich chování a vystupování nelze ani vsoobecnovat. Ale i u nás jsou dobře rockové skupiny nové vlny, jen záleží na kulturních organizacích, aby rozhodovaly, co je dobré a co špatné. Zatím má vlastně vždy přednost amatérská skupina, kterou organizuje nějaký závodní klub či svazková organizace bez ohledu na kvalitu – viz uváděný příklad skupiny Trnava. Na druhé straně ale někdo uvádě talentovanou hudebníky, kteří nemají možnost získat hudební vzdělání, ale hudbu tvoří, uvádí to s ním dobře a posílá...

Nase profesionální „komerční“ skupiny nemají mnoho co říci mladým lidem. Ti se chodí spíše na koncerty podívat na popělní osobnost, o které říkají a co už slyší písničky v rozhlasu a televizi, než na dobrou hudbu. A to se týká i starších závěřů ze zlaté éry, kteří k nám občas jezdí...

Myslím, že by bylo dobré, aby se naši přední odborníci sešli s odpovědnými kulturními pracovníky a poradili se, co dát. Pokud budou muzikanti a zpěváci vědět, co se požaduje, určitě zaplní i velmi řadu negativních jevů, které se u některých hudebních skupin objevují. Tolik z dopisu Jiřiny Jóny z Havlíčky, který na třinácti stránkách podrobně vysvětluje své názory a stanoviska.

Většina lidí se v dopisech nejvíce mluví o hudební skupiny Pražský výhled, soubor skupin kritické skupiny Pražský výhled. Přitom se se shodou že samy své významnosti, hodnoty a úspěchy zůstávají. Mladí lidé, kteří se o hudbu a kulturu zajímají, se omloují, že nemají čas, aby se mohli věnovat hudbě. To je velmi rozšířený názor, že by se mohli věnovat hudbě, ale nemají čas. To je velmi rozšířený názor, že by se mohli věnovat hudbě, ale nemají čas. To je velmi rozšířený názor, že by se mohli věnovat hudbě, ale nemají čas.

ná výrazy ani nezná. Jde jen za hudbou...» Obdobně byřhom mohli vybírat i z dalších dopisů, které přišly.

mládež jde za hudbou. Také jsme četli jiné stanovisko — hudba je apolitická, proč by apolitická nemohla být hudba rocková. Objevily se desítky »argumentů« odůvodňujících, proč je Pražský výběr nejlepší. Tak jak je to vlastně s Pražským výběrem? Základní problém je v tom, že

At chceme nebo ne, rocková hudba je i dnes mohutnou politickou a mobilizační silou, což dokazuje i skutečnost, že se jí snaží zneužít i řada našich třídních nepřátel. »Vezměte rockovou hudbu do svých rukou,« radi různé časopisy na Západě praví- covým silám. Ty na oplátku zdů- razňují, že rock nemůže pomáhat jen levici a pokroku, nřrovému lidu, boj proti válce, ale i rož- tahovačnosti amerického impe- rialismu i prosazování jejich cílů.

Rock je silou, která pomáhá formovat veřejné mínění. Neboť o hudbě platí a bude platit, že vždy jednám a něčemu sloužím. Nemůže být apolitická. A protože hudba, které jsme věnovali a ještě budeme věnovat v naší re- dakci pozornost, slouží silám, které se snaží odtáhnout ales- poň část mládeže od ideálů so- cialistické společnosti (a nako- neci to dokazují i dopisy v re- dakci) — právě ty sprosté, mraze- jící, nadvávající společnosti, auto- rovi i redaktorů, nemůžeme koletu ne chodit a mlčet. Očsem podob- ným »kritikám« by mohl zavít i ti, kteří »vyrábějí« populární a nábožní mýty vlny rocku jako- tím posluchačům.

Průprav: (je)

tribuna

16 1983

»Nechceme tvrdit, že vše, co se u nás v rámci »nové« vlny hraje, je kvalitní a dobré. Vždyť když vzniká nový hudební směr, o kterém není veřejnost příliš dobře informována, svezce se spolu s lidmi, kteří mají dobré umysly, i několik dalších, kteří v hudbě nemají co dělat...« Podpísání — Pavel Horá- ček, Rostislav Fruka a Pavel Galoš z Ostravy.

»Zpečnost, přitazhye hudební nápady a dobré české texty — ano, souhlasím... Je ale smutné, že »nóvé« skupiny, které tak po- pužují některé občany, nebyly ještě hodnoceny hudební kriti- kou, prostě jako by byly okraj- vým jevem naší hudební scény. Měřitka hodnocení, co je dobré a co špatné, by se měla upřes- nit...« napsal Pavel Ho- molka z Dolní Redčice.

Ale podívejme se i na jiné čte- náře, kteří nám také napsali. Do- stali jsme totiž i zlé a sprosté dopisy, které fanouškům »nové« vlny nedělají zrovna dobrou po- věst. Napsali nám mezi nimi i taci, kteří sice vehementně po- žadovali zveřejnění jejich názo- ru, ale nepodepsali se pod něj. Jiní se sice podepsali, ale ne- uvedli zpáteční adresu. Atd. Takové dopisy se v tomto přípa- dě počítají »spíše do pošty«. Přesto jsme jim věnovali stejnou pozornost jako ostatním.

MIKOLÁŠ CHADIMA

Odpověď na článek - Nová vlna so starým obsahom^m -
ktorý bol uverejnený v Tribune a Smene

V Praze 1. dubna 1983

K článku "Nová vlna se starým obsahem", uveřejněnému ve vašem
listě v č. 12/1983

Vážení soudruzi,

byl jsem velice překvapen, jakým způsobem byl tento článek nap-
sán. Každý má jistě právo na kritiku a vyjádření svého názoru, ale
nepředpokádal jsem, že Tribuna uveřejní článek, který se vykazuje
naprostou neznalostí historie rockové hudby a celé její problema-
tiky, urážkami některých našich skupin, nerozlišováním, vytrháváním
z kontextu a mnoha dalšími naprosto neobjektivními údaji.

V úvodu článku se autor zmiňuje o řadě dopisů, kvůli kterým se
chce na problém "podívat trochu hlouběji". Ze zkušenosti vím, že
lidé, kteří takovéto dopisy píší, většinou na koncerty rockové
hudby nechodí, zatímco ti, kteří chodí a něco se jim nelíbí, píší
většinou kritické dopisy do odborných časopisů. Takže se dá o obje-
ktivitě těchto dopisů silně pochybovat. Většinou takovéto dopisy
píší starší lidé, kteří tímto způsobem řeší generační problém.
Starší člověk, a je to pochopitelné, se dostane na koncert rockové
skupiny většinou jen náhodou, a není pař divu, že této hudbě nero-
zumí, a tedy se mu pak ani nelíbí. Každý přece ví, že jakoukoli
hudbu se člověk nejdříve musí naučit poslouchat, aby byl schopen
jí porozumět.

V druhém odstavci autor píše o historii rockové hudby. Myslím,
že je trapné, když Tribuna uveřejní takovou snůšku nepřesností či
vysloveně nesprávných údajů, aniž by to konzultovala s odborníky.
Autor má pravdu jen v tom, že v pop music rocková hudba není ni-
čím novým. Své místo v populární hudbě si vydobyla koncem 50. let.
Vznikla s amerického černošského blues, a to nejen jako ryze zábav-
ná hudba /první generace rockových hudebníků - Bill Halley, Jerry
Lee Lewis, Little Richard a další/. Začátkem 60. let zaznamenala
rocková hudba prudký vývoj. Nastoupila druhá generace rockových
hudebníků, která rozšířila výrazové možnosti rock'n'rollu. Začalo
se objevovat i mnoho skupin, které již ~~přijímá~~ tuto hudbu braly jako

prostředek k vyjádření svých ideových názorů. Z 99% šlo o názory levicové. V době vietnamské války byla tedy rocková hudba již plně výrazově rozvinuta do mnoha různých stylů. Rockové skupiny v této době radikalizovaly svá stanoviska vůči problémům války a kapitalistického světa vůbec. Zároveň v této době vzrostl i zájem o hudbu tzv. folkovou, jejímiž představiteli byli např. Pete Seeger, Bob Dylan, Donovan aj. a jejíž texty byly obsahově radikálnější, avšak není pravda, že by byli zakladateli rock'n'rollu, jak píše autor /rock'n'roll měl v té době již více než 10 let vlastního vývoje za sebou/. James Brown nemá s rockovou hudbou vůbec nic společného. Je to představitel černošského soulu, jenž je jedním z proudů, z kterých se později vyvinula ryze komerční disco-hudba. Pokud jde o vlastní rockovou hudbu té doby, autor patrně již zapomněl, že v době, kdy "svět tleskal skupinám Beatles a Rolling Stones", v našem tisku o nich a o jejich hudbě, vzhledu, oblečení a chování i průvodních jevech koncertů vycházely články nesené podobně odmítavým stanoviskem, jako je autorovo stanovisko k rockové hudbě dnešní.

Začátkem 70. let druhá generace rockové hudby začala ve své většině stagnovat a komercializovala se, do módy se dostal styl zvaný disco. Soudím, že hovoří-li autor o snahách buržoázních manipulátorů využít pop music a jejího vlivu na mládež k depolitizaci, vedení mládeže k pasivitě a k útěku od reality do říše snových představ, jakož i o snahách obchodníků přivlastnit si pop music a dobře na ní vydělat, týká se to až na malé výjimky především právě disco-hudby, a nikoli vlastní hudby rockové. Kupodivu této naprosto bezideové hudbě se u nás dostalo a dostává velké podpory /viz kupř. hostování skupiny Boney M., Amandy Lear aj./

Jako protiklad k této mhlazené disco-móde a již postarším rockovým umělcům druhé generace vznikl koncem 70. let punk-rock, který disco-hudbě vytýkal bezideovost a starším rockovým hudebníkům nedostatečnou průraznost v angažovanosti k společenským problémům. S punk-rockem a nastupující třetí generací rockových hudebníků se opět objevují texty protestující nesmlouvavě proti kapitalismu a spotřebnímu způsobu života. /Tedy žádná lhostejnost - tu přenechme disco-hudbě!/ Skupiny rockových hudebníků se sdružují v angažovaných hnutích pod výmluvnými názvy jako "Rock proti rasizmu", "Rock v opozici", "Frontová linie" /sdružuje hudebníky černé pleti/ atd., a snaží se dostat z diktátu obchodníků tím, že zakládají vlastní, nezávislé gramofonové firmy. Je zvláštní, že Pragokoncert dosud žádnou z těchto levicových nezávislých skupin do ČSSR nepozval, ačkoli by to bylo méně nákladné než platit hvězdy disco-

hudby. Pokud jde o novou rockovou hudbu, tedy žádné "No Future" nebylo heslo dne, jak se snaží čtenářům namluvit pisatel článku, nýbrž naopak velmi vášnivě angažovaný boj za lepší svět, alespoň v naprosté většině případů.

Většina punkových kapel začala hrát a zároveň se učit na nástroje. Je zřejmé, že se tito hudebníci učili rychle a jejich hudba zaznamenala rychlý vývoj. A tak vznikl styl využívající dravost punk-rocku i zkušenosti starších směrů v rockové hudbě - New Wave neboli Nová Vlna. Hudba i texty skupin řazených k tomuto stylu je ve své většině stejně angažovaná jako u kapel punku i rockové hudby vůbec. Jen malá část hudebníků podlehla komerčním tlakům, které ostatně většinou se týkají přístupnosti hudebního výrazu širší veřejnosti, a nikoli obsahu textů.

Rocková hudba v celém svém vývoji se stala mluvčím mladé generace, vyjadřuje její životní pocit a její vztah k skutečnosti současného světa, od 60. let je výrazně politicky angažovaná a její kritický vztah k současnosti nachází výraz naprostou většinou v názorech levicových, protiválečných, usilujících o mír a porozumění mezi národy i o sociální spravedlnost. V tomto smyslu má autor článku pravdu, když říká, že "v novém hávu je mládeži předkládán starý obsah". S tou výhradou ovšem, že zde nejde o předkládání obsahů podsouvaných mládeži nějakým tajemným manipulátorem v pozadí, nýbrž o vyjádření životních pocitů a názorů mládeže samotné lidmi z jejích řad a pro lidi /nejen mladé/ obdobně smýšlející. To ostatně platí i pro hudbu komerční, která tyto obsahy pouze otupuje a rozmělnjuje v kliší anebo volí "bezúhonná" idylická témata a která v každém případě není pro vývoj rockové hudby rozhodující.

Je proto s podivem, jestliže autor článku v přechodu k situaci na naší hudební scéně vyvolává dojem, jak by nová rocková hudba byla k nám "pašována", ať již doslova při dovozu gramofonových desek nebo obrazně prostřednictvím pořadů západních rozhlasových stanic. Desky si naši občané nechávají poslat nebo si je přivážejí osobně ze svých cest do zahraničí. Samozřejmě při tom desky procházejí regulární celní kontrolou. Pokud jde o programy západních rozhlasových stanic, slouží především posluchačům svých zemí, nikoli ideologické diverzi v socialistických státech. I kdybychom však připustili tuto autorovu nepřiliš logickou domněnku, z toho, do jsem o současné i starší rockové hudbě výše napsal, je zřejmé, že tajemné "diverzní centrály" autorova článku nemohou mít zájem na podpoře rockové hudby. To by si uřezávaly větev samy pod sebou i pod celým systémem, který je touto hudbou kritizován. Spíše je z

tohoto všeho jasné, že autor o rockové hudbě, jejím skutečném obsahu i vztahu ke společenské skutečnosti nic neví, a tedy podle mého názoru ani nechápe smysl této hudby pro naši společnost. Povrchně a senzacechtivě se opírá o průvodní jevy, které spíše než se samotnou hudbou mají co dělat s generační otázkou, jako tomu ostatně bylo mnohokrát v minulosti /viz. 60. léta a dlouhé vlasy/ a jako je tomu nyní i jinde ve světě /jak jinak si vysvětlit výskyt článků velmi podobného obsahu i tónu v buržoázním tisku/.

Stejnou nezbalost jako vůči rockové hudbě vůbec autor projevuje i ve vztahu k domácí hudební scéně. Je kupř. příznačné, že pouze dvě z celé řady jmenovaných skupin se hlásí k nové vlně. Autor smetl na jednu hromadu skupiny náležející zcela různým hudebním směrům, v podstatě celou šíří naší rockové hudby, neověřil si správnost názvu /Zkárovaný ~~skládky~~ přehled, nikoli přebal - navíc nejde o žádnou hudební skupinu, nýbrž o scénku, v níž dva hudebníci dělali legraci z nablýskaného světa komerční pop music/ a existence některých z uvedených skupin je vůbec pochybná. Přinejmenším zarážející je navíc tón, který zde pisatel nasazuje. Umělce, kteří dělají hudbu, již nerozumí, nazve prostě "autory, které je možno považovat spíše za chovance psychiatrických léčeben". Nechme stranou pisatelův postoj k duševně nemocným, na to by měli odpovědět psychiatři. Každopádně v jeho pojetí jde o urážky, a to adresné, a je zvláštní, že k tomu Tribuna propůjčila své stránky.

Ještě mnohem horší je, že autor - ať už z neznalosti nebo záměrně - vytrháváním z kontextu dává textům zcela jiný význam, s kterým pak opruje jako s faktem, proti němuž horlí a na základě něhož tak vlastně pomlouvá příslušné k hudebníky. Příkladem za všechny je citace z textu skupiny Bronz. Citovaná skladba patřila do pořadu, za který skupina Progress II dostala oficiální ocenění ministerstva kultury. Píseň ukazuje bezvýchodnost části mládeže, která řeší své problémy drogami, a naprosto to není výzva k následování, jak se snaží tvrdit autor citátem vytrženým z kontextu. Je zřejmé, že autor text v jeho celku nezná, nechceme-li předpokládat, že jeho zcela jasný ~~z~~ smysl překrucuje záměrně.

Rovněž závěrečné odstavce článku vycházejí z nepřesností, neznalostí a pomluv v odstavcích předcházejících, o něž se zde pak autor opírá jako o fakta a na základě nichž provádí hodnocení, odsudek a volání po nápravě. Pochopitelně při svých falešných faktických východiscích ztrácí autorovy vývody a závěry vůbec jakýkoli smysl a opodstatnění.

Závěrem bych chtěl poznamenat, že jestliže autor uvádí, že není proti rocku, já mu neverím. Jeho odsudek totiž zahrnuje celou stylovou škálu našeho rocku. Mlhavé autorovy návrhy o tom, jaký by rock měl podle jeho představ být, dávají tušit, že má raději Moravanku či hudebně i textově bezvýraznou pokleslou pop music. Je to jeho věc, ale je jasné, že jeho požadavky na připodobnění rocku podobným hudebním žánrům jsou výzvou k likvidaci rockové hudby. A to už není jeho věc. Ať si poslouchá svou oblíbenou hudbu a přenechá rockovou hudbu těm, kdo ji znají a mají rádi.

zasláno redakci: Tribuna, Mladý svět,
Mladá fronta, Melodie, Rudé právo

Mikoláš Chadima
/Extempore/

T. RAW

ROCK WAR

1.

Jedným zo spôsobov, ako pochopiť systém, v ktorom žijeme - bez ohľadu na to, či ho nazveme posttotalitarizmom, establishmentom alebo reálnym socializmom - je uvedomiť si, kde on sám hľadá svojich nepriateľov, koho za nich považuje, čo zakazuje a proti čomu spúšťa mechanizmy svojich kampaní. Na prvý pohľad by sa zdalo, že systém ktorý je tak úzko zviazaný s ideológiou, sa bude predovšetkým poutýkať so svojimi ideologickými protivníkmi či súputníkmi; a naozaj, pulty kníhkupectiev a novinové stánky sú preplnené príslušnými brožúrami a všetci sme si na hodinách občianskej výchovy či pri iných vzdelávacích príležitostiach - o každodenných dávkach prostredníctvom mass-médií nehovoriac - odtrpeli poučenie o tom, akým nebezpečím je pre nás ten alebo onen revizionizmus, eurokomunizmus a trockizmus, kozmopolitizmus a pacifizmus, liberalizmus a pluralizmus a čert vie čo ešte. A predsa: všetky tieto "úchyľky", všetky tieto - izmy, ktorých sa systém túži zmocniť, zároveň akousi zvrátenou dvojzmyselnou láskou miluje; áno priam chrčí od radosti a zavýja od slasti, keď môže odhaliť a potom v nemennom poradí usvedčiť, zneškodniť a na večné veku zdiskreditovať svojich ideologických odporcov. Sú preň zárukou, že svet sa vyvíja tak, ako ho systém chápe a akým ho chce mať: zideologizovaný, s ľuďmi rozškatuľkovanými podľa pôvodu, podľa stupňa triedneho uvedomenia... Prirodzene systém bojuje proti svojmu ideologickému nepriateľovi, s nezmierenou intenzitou spúšťa svoje kampane a bezpochyby ho i úprimne nenávidí; nemôže ho ale nechápať v istom zmysle ako nevyhnutnosť, ktorá spätnou väzbou dáva právo na existenciu i jeho vlastnej ideológii; preto je to nenávisť korigovaná, nenávisť koncipovaná, pripravená priam s laboratórnou presnosťou /spomeňte si na "dve minúty nenávisti" !/. Je v nej akási úcta, možno nostalgia, istota, že ešte stále sme na jednej lodi. Mladíci z lepších rodín dvíhajú pištole a chladnokrvne miera na srdce protivníka, aby odčinili urážku na cti; ale ich súboj prebieha podľa pravidiel a keď o chvíľu jeden alebo i obaja duelanti padnú skrvavení do snehu, všetci vedia, že svojim jednaním nielenže nenarušili, ale naopak potvrdili poriadok vnútorný i vonkajší... Ak nepadnú, sekundanti otvárajú fľaše šampanského a oni dvaja si podávajú ruky...

Nie, naozaj nepochybujem, že keby jedného krásneho dňa systém prišiel o všetkých svojich ideologických protivníkov, musel by si ich sám vymyslieť - ako to naznačil Orwell.

2.

A potom je tu iná nenávisť, ktorej je systém schopný: nenávisť krutá, patologická, neohraničená; nenávisť k nepochopiteľnému, nez-

námemu, unikajúcemu: nenávisť voči poézii. Voči poézii? Voči všetkému, čo uniká kategóriám ideológov; voči tomu, čo tak ťažkopádne označujú za "anarchizmus"; nenávisť voči všetkému, čo je hravé, spontánne, nepodriadené, nevypočítateľné, nezodpovedné: prirodzené a búriace sa, nedisciplinované a nespútané, divoké a milujúce, živé a životodarné. Čomu pripodobniť túto nenávisť? Nenávisti úradníka, ktorý sa ocitol tvárou v tvár vibrácii? Byrokrata, ktorý má ovládnuť rytmus? Profesionálneho aparátника, ktorý má pranierovať závan vetra? Polemikami ostrieľaného redaktora, ktorý má demaskovať sen? Aká je to nenávisť? Ako vzniká? Kedy vzniká? Nevieme o tom nič. Poznáme len jej dejiny.

Je to vždy jedna nenávisť, spojená s nedôverou, strachom a mravokárnosťou najpochybnejšej provinencie, tá istá, ktorá znemožní marxistickému estetikovi ~~utrátiť~~ utrúsiť čo len jediné dobré slovo o dada alebo surrealizme; tá istá, ktorá komunistickému politikovi bráni prijať Parížsky Máj alebo yppies; tá istá, ktorá vyraďuje knihy z knižníc a cenzuruje filmy; tá istá, ktorá obohnala amatérske divadlo nepreniknuteľnou sieťou nezmyselných byrokratických opatrení a zákazov; tá istá, ktorá námestia a ulice, ktoré by mohli byť plné smiechu a radosti, hudby a pantomímy, klaunov a hľtačov ohňa, pesničkárov a happeningov, improvizujúcich básnikov a vtipných kamelotov premieňa ~~na~~ na tmavé a zakríknuté koridory v márnici, ktorou sa pomaly a neodvolateľne stáva celá krajina. Je to tá istá nenávisť, ktorá rozpútala rockovú vojnu.

3.

Čo vyčítam Janu Krýzlovi?

a/ zamieňanie pojmov

Autor sa pokúša problematiku štát /resp. starostlivosť o "politickú, mravnú, etickú" úroveň našej mládeže/ versus rock /resp. "iba" punk-rock + new wave/ prezentovať v kategóriách typických pre konflikty ideologických a zideologizovaných zoskupení a s tomu zodpovedajúcim pojmovým aparátom; ale rock, práve tak ako blues, jazz či Beethovenova symfónia alebo Pucciniho opera nie je výsledkom ideologického myslenia ale umením - plodom prirodzeného tvorivého procesu. Môže mať - ako napokon môže mať ktorékoľvek umelecké dielo - aj svoj sociálny a politický rozmer / a práve punk-rock sa stal "sociálnym rockom" par-excellance/, môže byť revoltujúci, môže byť dokonca i nepohodlný, môže - a rock dokonca možno i musí - vychádzať z autentického životného pocitu a úmerne ~~kt~~ tomu mať potom ambíciu životnú realitu spätne ovplyvňovať - ale to nič nemení na tom, že

ťažisko jeho hodnôt vždy bude v umeleckých kvalitách. Možno je punk-rock, možno je new-wave zlým umením; ale to autora nezaujíma, o umelecké hodnotenie /ktoré by sa okrem iného muselo vzdať autorovho globálneho prístupu a nutne by malo diferencovať konkrétne osobnosti či trendy/ sa Jan Krýzl ani len nepokúsil, ak len za umeleckú kritiku nepovažujeme hudobné "kategórie a la": "ohlušujúci rachot, jednotvárne melódie", z kontextu povytŕhané úryvky textov a popis oblečenia hudobníkov. Za to sa jeho článok priam hmyrí "buržoáznymi manipulátormi", "diverznými centrálnymi" a inými rekvizitami, asociujúcimi skôr kapitána Minaříka alebo proces sa Slánskym.

b/ neinformovanosť či neochotu oboznámiť sa so základnými faktami

Ak by si autor dal len minimálnu námahu a zoznámil sa s myšlienkovým /nie ideologickým!/ zázemím punk-rocku, nutne by musel priznať, že punk-rock vznikol ako revolta novej generácie hudby-chtivej mládeže, revolta estetická i sociálna. V rovine estetickej to bola predovšetkým alternatíva k pokleslej a zkomercializovanej pop-music, ako aj k prežitým a zakademizovaným formám jazz-rocku a art-rocku - teda práve voči hudbe, ktorá "mládež odvádza od triedneho boja" a vedie ju "k pasivite, k úteku do ríše snových predstáv." V rovine sociálnej punk-rock sa stal hudbou práve oných dole-quentes, mládeže stojacej vo fronte na podporu v nezamestnanosti, o ktorú sa inak naša tlač tak dojemne stará - pokiaľ z toho môže vytíčiť politický kapitál.

Nová vlna - záležitosť od počiatku predovšetkým artistná - vznikla pôvodne ako ohlas na niektoré "avantgardné tendencie hudby 60-tych a 70-tych rokov a neskôr v nej dominovala snaha o fusion rocku s rôznymi para-rockovými prvkami /funky, reggae atď./, ako i pokusom o rehabilitáciu hudby punkom radikálne zavrhnutou. Ak dnes situácia vyzerá tak, že priamosť a strohosť punku /vo svojich najlepších prejavoch hudby nesporne kvalitnej a zaujímavej/ bola vystriedaná hudobne pestrejšou new-wave, resp. inými trendami, vidíme v tom prirodzený proces estetického dozrievania a nie zákulisné machinácie akýchsi kapitalistických "podnecovateľov" - ako sa domnieva Jan Krýzl.

c/ neinformovanosť či neochotu oboznámiť sa so základnými faktami - časť druhá

Autorovým corpus-delicti v dokazovaní, že hudba punk vedie "stotožnení sa so životom, ako ho pripravil kapitalizmus" sa stalo "Heslo" - pardon, "životná filozofia!" - NO FUTURE. Neviem, či

autor vie, že toto "heslo" sa prvýkrát objavilo v piesni skupiny Sex Pistols - s ironickým názvom, parafrázujúcim britskú štátnu hymnu - Boh ochraňuj kráľovnu /God Save The Queen/. Jej text v preklade znie:

Boh ochraňuj kráľovnu
Fašistický režim
Pracuje na tom, aby z Teba urobil mroža
Potenciálnu vodíkovu bombu

Boh ochraňuj kráľovnu
Nie je to ľudská bytosť
Nieto budúcnosti
V krajine anglickej

Nenechaj si hovoriť do toho čo chceš
Nenechaj si hovoriť do toho čo potrebuješ
Nieto budúcnosti
Žiadnej budúcnosti
Pre teba

Boh ochraňuj kráľovnu
Človeče - presne tak to myslíme
Milujeme svoju kráľovnu
A Boh ochraňuje

Boh ochraňuj kráľovnu
Turisti znamenajú prachy
A náš účes nie je tým, čím sa zdá byť

Boh ochraňuj dejiny
Boh ochraňuj vaše blbé prehliadky
Pane Bože zmiluj sa
Všetky zločiny sú vyplatené
A nieto budúcnosti
Ako môže existovať hrôch?

Sme kvety v odpadkovom koši
Sme jed vo vašich ľudských strojoch
Sme budúcnosť
Vaša budúcnosť!

Boh ochraňuj kráľovnu
Človeče tak nejak to myslíme
Milujeme svoju kráľovnu
A Boh ochraňuje

Boh ochraňuj kráľovnu
Človeče tak to myslíme
Nieto budúcnosti
V snívajúcej Anglii
Žiadna budúcnosť pre teba
Žiadna budúcnosť pre mňa

Pán Krýzl, ešte stále trváte na tom, že "filozofia" NO FUTURE znamená "buďte ľahostajní k životu okolo seba, nebuďte za nič a proti ničomu" ?

d/ pokrytectvo

Autor sa pokúša postaviť proti sebe akýsi "zlý" rock - tj. punk a new wave - a "dobrý" rock - Beatles, Rolling Stones, Dylana, Pete Seegera - i keď kvality tejto hudby dokazuje hodnotami úplne nehudobnými - spoločenskými aktivitami toho-ktorého interpreta, použiteľnosťou ich tvorby v protivojnových či rasových demonštráciách, alebo, ako v prípade Jamesa Browna, iba jeho segregáčnym výrokom, ktorý si nezádá s výrokmi Čiernych Panterov v období kulminácie ich teroristického hnutia. Ale v poriadku. Nikto nechce zastierať existenciu piesní ako Give Peace A Chance, I Can't Get No Satisfaction či autorov obľúbený Oxford Town. Koľkokrát sa však tieto alebo im podobné piesne objavujú v našom rozhlase alebo televízii? Koľkokrát do roka stanica Hviezda odvysiela Beatles alebo Rolling Stones? Kde sú ich platne, kde živé vystúpenia? Nie je to všetko iba pokrytectvo? M. Chadima správne poznamenáva, že svojho času sa našou tlačou niesli podobné články o Beatles, ako dnes o punk-rocku. Ale tiež Johna Lennona straší náš systém dodnes. Ako inak si vysvetliť zaryté a nenávistné zatieranie lennonovskej "steny demokracie" , v Prahe na Kampě alebo zničenie Lennonovej busty vlani v Bratislave? Alebo aj na to Jan Krýzl zabudol?

e/ vedomú neobjektívnosť

Ak autorovo tápanie v otázke vývoja punk-rocku a new wave či pôvodu NO FUTURE možno nie ospravedlniť, ale - vzhľadom na stav informácií o svetovom hudobnom dianí u nás - pochopiť, rozhodne už

nemôžme ani v náznaku tolerovať jeho dezinformovanosť v momente, keď sa začína zaoberať domácou scénou. M. Chadima už upozornil J. Krýzla na niektoré "omyly". Doplňme: Ani jedna z čs. hudobných skupín uvedených menovite v článku nie je punk-rocková. Žabí hlen bolo improvizované zoskupenie hudobníkov /v r. 1978/ a hralo iba inštrumentálne skladby. Texty oboch skladieb Jasnej Páky možno hodnotiť iba v celistvosti - v tomto zmysle sa už členovia skupiny ohradili. A ono "Hata-pata" Pražského výberu je jediný verš zo skladby "Komu se nelení, tomu se ženění", a keďže autorom textu je František Ringo Čech, ide o recesiú v duchu tohto autora, ktorému možno vyčítať všeličo, len nie nedostatok konformizmu. /mimo- chodom, pieseň vyšla na platni Pantonu!/ Že by všetko "omyly"?

f/ zákernosť

V čom sa však Jan Krýzl - alebo osoba či osoby ukryté za toto meno - určite nemýlil, bolo to, že svoj článok neuverejnil v Melodii či inom hudobnom časopise, ale v "týdeníku pro ideologii a politiku" v Tribune. Príliš dobre vedel, že iba tu to bude mať tú správnu váhu. A malo: následky boli okamžité: všetky amatérske skupiny menované v článku stratili svojich zriaďovateľov, profesionálnemu Pražskému Výberu odobrali kvalifikáciu, čo viedlo k rozpadu skupiny. Článku sa dostalo ďalšej publicity v Rudom Práve a v Smene ne nedelu, a následky úmerne tomu stúpali: hystéria v rôznych kluboch a ObKaSoch, zakazovanie koncertov "a priori", kád- rovanie názvov a zovňajšku, presne v duchu Krýzlovej výzvy, a vô- bec všetky možné preventívne zásahy a opatrenia. Skôr by sa dali spočítvať skupiny, ktoré nič nepostihlo, ako tie, ktorým sa v tej alebo onej forme dalo pocítiť, že na článok v straníckej tlači je treba reagovať. V tomto zmysle Jan Krýzl dosiahol svoje jediné - verme že Pyrhovo - víťazstvo. Keďže vedel, že mu nejde ani o po- lemiku ani o "konštruktívnu kritiku", použil kanál, ktorý v dneš- nom zideologizovanom spoločenskom vedomí, navyše zbabelom a pri- spôsobivom, mu stopercentne zaručoval, že vzniknutá kampaň neušet- rí nikoho. Preto dúfam, že v budúcnosti, pre zmenu, nikto nebude šetriť Jana Krýzla.

4.

V zmysle všetkého, čo sme si už povedali, Krýzllov článok ne- možno chápať inak, ako jeden z výpadov v rámci vojny s rockom, kto- rá začala už kedysi v 50-tych rokoch, keď mládež otupená častuškami a budovateľskými songami začala z viedenského rozhlasu nahrávať

prvé rock'n'rolly. Po rôznych, väčšinou veselých peripetiách /napokon rock aj teror voči nemu boli ešte v plienkach/ s twistom a pod. prišli zdanlivo idylické 60 roky, v ktorých sa vymyslele spousta nápadů a chodilo sa po špičkách okolo liverpoolského holičstva, až to všetko skončilo náhrobním kamenem. Skutočná rocková vojna začala až v sedemdesiatych rokoch. Pripomeňme si:

- 1970-1972 Radikálne opatrenia voči existujúcim profesionálnym i amatérskym skupinám. Skupiny, ktoré priamo nezakázu, obmedzujú v názvoch/anglické názvy skupín sa zakazovali s rovnakou intenzitou, ako sa dnes brojí proti českým "stupidným" názvom/, v účesoch, v obliekaní - a predovšetkým v repertoári. Obežníky s dojemne presnými inštrukciami/je povolené hrať 60% domácej, 30% socialistickej, 10% svetovej produkcie/. Rozhlas ruší relácie typu Houpačka, Junior 30 a pod. Miesto toho ponúka pesničky pro Hvězdu a Pavla Bartoňu. Hromada hudobníkov emigruje /o.i. Jan Hammer, M. Vitouš/.
- 1973 Nová kampaň proti "pop-music" zahájená nár. umelcom Andrejom Plávkom. Argumenty typu "the debils". Zároveň v Prahe sa najtvrdšie /charakterovo, nie zvukovo!/ skupiny sťahujú do illegality. Medzi nimi Aktuál M. Knižáka a Plastic People of the Universe.
- 1975-1976 Aj keď situácia je zdanlivo konsolidovaná, zúri "tichá" rocková vojna. Nespočetné množstvo nelegálnych i povolených koncertov končí brutálnymi zásahmi polície, často s krvavými následkami. V lete 1976 je zatknutých okolo 20 hudobníkov z okruhu PPU a DG 307. Štyria z nich sú v škandálnom procese /I.Jirous,V.Brabenec, P. Zajíček, S.Karásek/ odsúdení ako výtržníci./o.i. i po proteste H.Bölla/ Všeobecné obmedzenie i "neškodných" profesionálnych rockových kapiel /ETC,Bohemia atď./. Problémy okolo združenia pesničkárov Šafrán.
- 1977 V súvislosti s rozvírenou politicko-spoločenskou situáciou zintenzívnený tlak príslušných orgánov na jednotlivé osobnosti neoficiálnej kultúry. Šafrán sa rozpadá, podobne ako skupiny Hever a Vazelína, Umělá Hmot, Bílé světlo a ďalšie. Ivan Jirous, duchovný vodca pražského undergroundu a umelecký vedúci PPU je po tretí raz obvinený z výtržnosti a odsúdený na 18 mesiacov. V tlači prvé útoky proti punk-rocku. Napriek tomu neoficiálne hudobné dianie pokračuje.

1978

PPU dokončujú Velkonočné Pašie, svoje arcidielo. Třešňák, Hutka a ďalší pesničkári majú definitívny zákaz vystupovania. Hutka sa vysťahováva do Holandska. V tom istom čase skvalitní svoju prácu Jazzová sekcia a ako posledná oficiálna organizácia k tomu ochotná berie pod "ochranné krídla" popri jazzových aktivitách i rock, performance, výt. umenie atď., ktoré dokumentuje a propaguje. Vo Švédsku vychádza platňa Zakázaní spěváci druhé kultury /Kubišová, Hutka, Třešňák, Karásek, Soukup, Veit/.

1979-1980

Hektická aktivita uplynulých ^{dvoch} rokov o niečo poklesla. Vysťahovávajú sa ďalšie osobnosti "podzemia" - Pavel Zajíček /DG 307/ a S. Karásek - nasledovať budú - Třešňák, Veit a ďalší. Napriek tomu PPU i DG 307 pripravili nové programy/PPU - Obešel já polí pět - na počest' filozofa Ladislava Klímu/. Jazzová sekcia vydala množstvo zaujímavých publikácií, aj keď pre budúcnosť majú znemožnené Jazzové dni. Prahu navštívi množstvo zahraničných umelcov - medzi nimi Art Bears a Living Theater. Rok 1980 je rokom zvýšenej aktivity neoficiálneho výtvarného umenia. Polícia - ako vždy - všetkému na stope. Vznikajú prvé skupiny novej generácie /Psí vojáci, Zikkurat a ďalšie/. Proces s pesničkármi K. Soukupom a J. Tomešom.

1981

Boj o Lennoxovu stenu /stenu demokracie či stenu nárekov?/. Praha v znamení nástupu nových kapiel. Úrady zakazujú okolo 35 z nich, kultúrne strediská dostávajú presné zoznamy /o.i. Žlutý pes, Zikkurat, Švehlík, Extempore, Lipa Blues Band, Merta a ďalší/. Ivan Jirous a ďalší zatknutí pre vydávanie časopisu Vokno a ako inak - odsúdení pre výtržníctvo /I. Jirous na 3 a pol roka!!!/ K. Soukup a V. Brabenec sa vysťahovávajú. V Bratislave prenasledovanie potenciálnych /alebo naozajstných?/ "punkáčov"/časopis SYD/. Razie na gymnáziách a pod. K Gott sa stáva zaslužilým umelcom... Stupňované útoky proti Jazzovej sekcii - opäť nepovolené Jazzové dni. V Prahe koncertujú This Heat. Klub na Chmelnici uvádza nové amatérske kapely /Jasná Páka, Garáž, Paralet, Dvouletá fáma a iné/. V Bratislave sa konečne mládež prebáza a vzniká Demikát, Halušky, Tublatanka a - R.G. Ventil. Aspoň je trochu srandy.

1982-marec
1983

V Prahe hrajú Kečup a Visací zámek punk, v Brne účinkujú Ještě jsme se nedohodli a Třírychlostní Pepíček. K Dokonca z Teplic sa ozýva Čtvrtá cenová skupina. K všeobecnej eufórii sa pripojil i Supraphon a vydáva album The Police.

marec 1983 V 12 čísle Tribuny vychádza článok J. Krýzla: Nová vlna so starým obsahom.

5.

Jedným zo spôsobov, ako pochopiť systém, v ktorom žijeme, je uvedomiť si, čo on sám považuje za dobré, čo sám propaguje a pokladá za kultúrne hodnoty. I keď hmlisto, Jan Krýzl to vo svojom článku naznačuje: volá po spevnosti, príťažlivých hudobných nápadoch, kvalitných textoch, ktoré by "vychádzali z melódie českého a slovenského jazyka" - a zároveň ubezpečuje, že "prevažujúca", či "určujúca" časť zábavnej hudby alias rocku alias Pop-music /všetky tri pojmy autorovi dojemne splývajú/ je práve takáto. Nie je konkrétny: je teda na nás príslušnú hudbu a hudobníkov si dosadiť. Ako pomôcka nám môže poslúžiť napr. celodenné vysielenie stanice Hviezda: ak aj nebudeme zlomyseľní a nebudeme Jana Krýzla podozrievať, že jeho ideálom je duo Kamélie, Karel Gott so svojim Riki-tiki, Hana Zagorová so svojimi Benjamínmi a Spěchaním, Kotvald-Hložek a Holky z našej školy či iné úkazy "príťažlivých hudobných nápadov" a "dobrých textov", čo po absolvovaní 24 hodinového hudobného maratónu včítane Sedmičky a Pozor zákruty ostane? Vítězslav Vávra a jeho infantilné banality? Sentimentálne zaranžované dojky Michala Davida, zaujímavé snáď len rôzne odstupňovanou dávkou sterility? Pseudopoetizmy nášho novopečeného Zlatého slávika, Modusu alebo spievajúceho úradníka Pavla Hammela? Pokleslý didaktizmus Olympieus? Úsmevné vyznania obstarožných teen-agerov a ich mierny pokrok v medzách zákona - viď Elán či hociktorá iná SZMacka kapela? Čo ostane? Tých niekoľko spevákov či skupín, ktoré balansujú na okraji legality a ešte nestraštili celkom tvár - Merta, Mišík, Marsyas, Janota, - plus niekoľko rockových kapiel ako Progres II., Synkopy, Modrý efekt, SLS, Abraxas, Jazz Q, Collegium Musicum? Tí sa v hudobných blokoch stanice Hviezda mihnú niekoľkokrát do roka. Nevie, či je to pre zmienených hudobníkov zadostučinením; sotva však bude náplastou na ich nekonečné žabomyšie vojny s dramaturgickými skupinami, edičnými plánmi a ideovo-estetickými komisiami a vôbec s celým rok po roku netolerantnejším systémom, ktorému nateraz prepožičiavajú zdanie veľkomyselnosti a "širokej škály" a vo svojich každodenných kompromisoch dotvárajú

ochranné sfarbenie, ktoré systém ešte nejaký čas bude potrebovať.

Problém je v skutočnosti v čomsi inom: v tom, že rock nie je ani pop-music, ani zábavnou hudbou. Môže se samozrejme stať jedným i druhým: rockové kompozície, rockové napodobneniny neodporujú popularite ani zábave; odporuje im však sám rockový duch. Rock má jedinou šancu stať sa umením. Stať sa umením? Iba prirodzene naplniť kategórie, ktoré sú pre nás pri iných umeleckých javoch samozrejme. Niešť zodpovednosť, byť výzvou: byť spoveďou. Byť poslaním a životným postojom, byť duchovným stanoviskom. Nebudem sa teraz priesť o to, či rockový duch je duchom "vzbury nižších proti vyšším, slabších proti silnejším, outsiderov proti dopredu vytipovaným víťazom, mladších proti starším", ako sa píše v ktorejsei publikácii Jazzovej sekcie, ani jednoznačne tvrdiť že rock musí byť v opozícii, ako zas napovedá názov istého medzinárodného združenia, aj keď tvárou v tvár systému v ktorom žijeme a s prihliadnutím na systémy ktoré rašia okolo nás alebo nás ešte len čakajú, je to viac než pravdepodobné. Ale od žiadneho umeleckého hnutia, tým menej žánru, nemôžeme žiadať jasne nasmerovaný vývoj ani ho vtiesnať do dogmy, i keby to mala byť dogma permanentnej /kultúrnej/ revolúcie. Môžeme žiadať iné: bezpodmienečnú poctivosť, hlbokú tvorivú sebareflexiu, vôľu a snahu pravdivo odovzdávať výsledky onoho vnútorného vrenia, ktoré je na prahu každého tvorivého procesu. Odmietnutie všetkého lacného, povrchného, neautentického. To budeme očakávať od rockových hudobníkov práve tak, ako to očakávame od jazzmanov alebo tvorcov vážnej hudby. Možno niekto namietne, že takto postavená deliaca čiara je pritvrdá a rocková hudba je koniec-koncov len jeden z ľudových nižších žánrov, kde sa nikdy tak úzkostlivo nesledovala motivácia tvorby. Nemá zmysel polemizovať s takýmito názormi. Aj keby sa akokoľvek šikovne argumentovalo, jadro problému ostane vzácen nezmenené. Rock bude duchovnou alternatívou, alebo nebude.

6.

A čo na záver? Snáď len pár hesiel na štandardy:

- Je to ako vojna. Od prvej minúty, čo sa zobudíš do ICH sveta, je to vojna. A oni urobia čokoľvek, aby ťa porazili. Prehlasujem, že nás otravujú od začiatku do konca a že nemáme vôbec žiadnu šancu. Naozaj verím, že je to vojna, že my sme na jednej strane a oni na druhej. A myslím si, že rock'n'roll je strašne politický a podvratný a oni majú absolútnu pravdu, keď sa ho boja. -

LOU REED

- Keď vravím rock'n'roll, vôbec tým nemyslím kapelu, ktorá hrá piesne, myslím tým univerzálne spoločenstvo stvorené zvukom, výmenou energie a rytmom. Určitý druh porozumenia. Zmysel toho, byť spolu a v niečom ť zjednotení... Verím, že rock'n'roll je najdokonalejšou formou komunikácie od vzniku kresťanstva. -

PATTIE SMITH

P.S.

A o tom, že nič sa nekončí, nás môže presvedčiť 20. číslo Pravdy na nedeľu /20.V.1983/ a článok V.A.Kucenka - vedúceho sovietskej lektorskej skupiny - Ideologický boj a mládež /str. 4-5/. Pre dnešok len dve perly z neho:

- Prizrite sa pestrému hlúčiku ľudí na uliciach miest a dozaista uvidíte dievčatká v tričkách s nevкусným vyobrazením zahraničných modiel pop-music, s reklamou voľnej lásky FREE LOVE /!!!/ a pod. Keď sa také dievčatko stane vlastníčkou dovezenej vecičky, iste si nedá ani toľko námahy, aby si preložila tie slová - či by ináč propagovala takú lásku?
- Žiaľ, ani dnes ešte nie je zriedkavý taký typ apolitického mladého človeka, ktorý so závideniahodnou ľahkosťou operuje informáciami o členoch nejakej vychytenej známej skupiny alebo nejakej filmovej modly mladých Američanov, no dostane sa do veľkých ťažkostí, keď má odpovedať na elementárnu otázku typó čo je VTR, alebo čo chápe pod pojmom svetový systém socializmu, nehovoriac ani o znalostiach zákonností spoločenského vývoja alebo súčasného revolučného procesu. -

FUCK THE SYSTEM!

+++++

V I U L J A N O V

ŠIMEČKA, MARX A MÝTY V POLITIKE

"Neviem si ho predstaviť ako vodcu robotníckej triedy, pretože ním nikdy nebol. V revolúciách bol iba pozorovateľom." Túto charakteristiku som si požičal z knihy Milana Šimečku "Obnovenie poriadku". Napadla ma pri čítaní prejavu dr. Vasilu Biľaka, ktorý predniesol na medzinárodnej konferencii v Berlíne, venovanej 165. výročiu narodenia a 100. výročiu úmrtia Karola Marxa. Referent ho síce označil za veľkého revolucionára a vedca, ale sám sa obsahom svojho vystúpenia prezentoval ako vykladač Marxovho mýtu, parazitujúceho predovšetkým na izolovaných jednotlivostiach vytrhnutých z historického kontextu a metafyzicky integrovaných do konkrétnych spoločenských súvislostí.

Už Sokratov žiak Platón spomenul mýtus ako nástroj politiky. Platónova myšlienka sa vzťahoval na antickú mytológiu gréckej otrokárskej spoločnosti štyri storočia pred našim letopočtom, a preto priečilo by sa historickej pravde, keby sme ignorovali odlišnosti antického mýtu z čias Platóna od ideologického fenoménu, ktorý nazývame sociálny mýtus. Dejiny a politika sa nikdy nerobili bez mýtov, ale až uplatnenie hromadných oznamovacích prostriedkov ako osobitného politicko-mocenského inštrumentu umožnilo pestovanie ideologických mýtov na fakticky industriálnej báze, ako sme toho svedkami v súčasnosti.

V marxistickej literatúre sa uvádza, že "mýtus pomáha organizovať kolektív a prispieva k jeho sociálnej a sociálno-psychologickej monolitosti". Jeho základná funkcia nie je poznávacoteoretická, ale sociálno-praktická. Cieľavedome kultivovaný sociálny mýtus ako faktor "masového" vedomia jednotlivého občana má ho manipulovať takým spôsobom, aby iba povrchné kontroloval svoje myslenie a konanie na základe vlastného úsudku a rezignoval na kritické posudzovanie motívov vlastnej aktivity a jej následkov.

Šimečka v citovanej práci vyvracia mýtus Karola Marxa, ktorý "je dnes v reálnom socializme iba tvárou na obraze, nesenou nad hlavami pracujúcich v májovom sprievode." Biľakova strana - povedané slovami citovaného autora - nemá na Marxa čas, pretože

musí riadiť národné hospodárstvo a štát. Ako vyvrátiť jeho tvrdenie, že väčšina straníckych funkcionárov nemá tú najmenšiu predstavu o duchu Marxovho učenia? A zaiste je pre nich neznámy i revolučný pátos Lenina, ktorý - nielen podľa Šimečku - dal Marxovmu učeniu v historickom procese tvárnosť úplne neporovnateľnú a pôvodným významom tohto učenia.

Za viac než pol storočia od Leninovej revolúcie nezostalo v našom reálnom socializme z Marxovho učenia "nič než povinná úcta k ideovému predchodcovi jedine správnej prítomnosti". Masám sa predkladá Marxov mýtus, ktorý má suplovať nedostatok reálne daného. Tento druh sociálneho mýtu je špecifická kategória, prezentujúca skutočné spoločenské vzťahy v takej podobe, aby človek nepostrehol ich pravý mocensko-politický charakter a sociálnu podstatu totalitného režimu, kamuflovaného marxisticko-leninskou frazeológiou.

Obetami mýtov sa však stávajú aj ich pôvodcovia. V snahe o manipuláciu spoločenského správania širokých vrstiev obyvateľstva prostredníctvom ideologického mýtu dostávajú sa do stavu akejsi sociálnej autosugescie, keď melanchóliu davu vnímajú ako stotožnenie ideologického mýtu so skutočnosťou. Potom zasahujú do politickej reality súčasnosti prostriedkami, inklinujúcimi viac do čias antických mýtov než k aktuálnym konkrétnostiam dneška.

Marxov mýtus sa vykladá pomocou charakteristickej symboliky, ktorá sa často aktualizuje podľa konkrétnych potrieb jeho vykladčov v dobovom kontexte. Civilizačný vývoj a vplyv vedeckých objavov na spoločenský život vedie marxistických mytológov k tomu, že niektoré symboly interpretujú novým výkladom, odvodeným od pôvodných ideologických premís. Takto modernizovaná ideologická symbolika však vôbec neznamená, že aktualizované symboly Marxovho mýtu vyjadrujú vedecké chápanie zložitej sociálnej skutočnosti. Pre tieto symboly je charakteristické, že sa nedostávajú ďalej ako k javovej stránke spoločenskej reality, zatiaľ čo podstata zostáva zahalená mýtickým ruchom metafyzického dogmatizmu.

Inšpirujúcim príspevkom k premýšľaniu o demytologizácii marxizmu je práca Milana Šimečku "Obnovenie poriadku" - s inštruktívnym podtitulom "Príspevok k typológii reálneho socializmu". Citáty venované osobnosti Karola Marxa sme si vybrali ako doplnkovú literatúru k štúdiu referátu Vasilu Biľaka, ktorý bol v plnom znení uverejnený dňa 19. apríla 1983 v Rudom práve. Ponechávame subjektívnemu úsudku čitateľov, aby posúdili Šimečkove tvrdenie, či "každý, kto Marxa pozná z vlastného čítania, dokáže si

Živo predstaviť, že by muž s tak zreteľným intelektuálnym seba-vedomím a s tak fanaticky kritickým postojom ku skutočnosti po prvom verejnom vystúpení skončil pri výsluchu na štátnej bezpečnosti".

+++++ o o o +++++
+++++ +++++

Uzávierka siedmeho čísla KONTAKTU bude 15. októbra 1983!!!

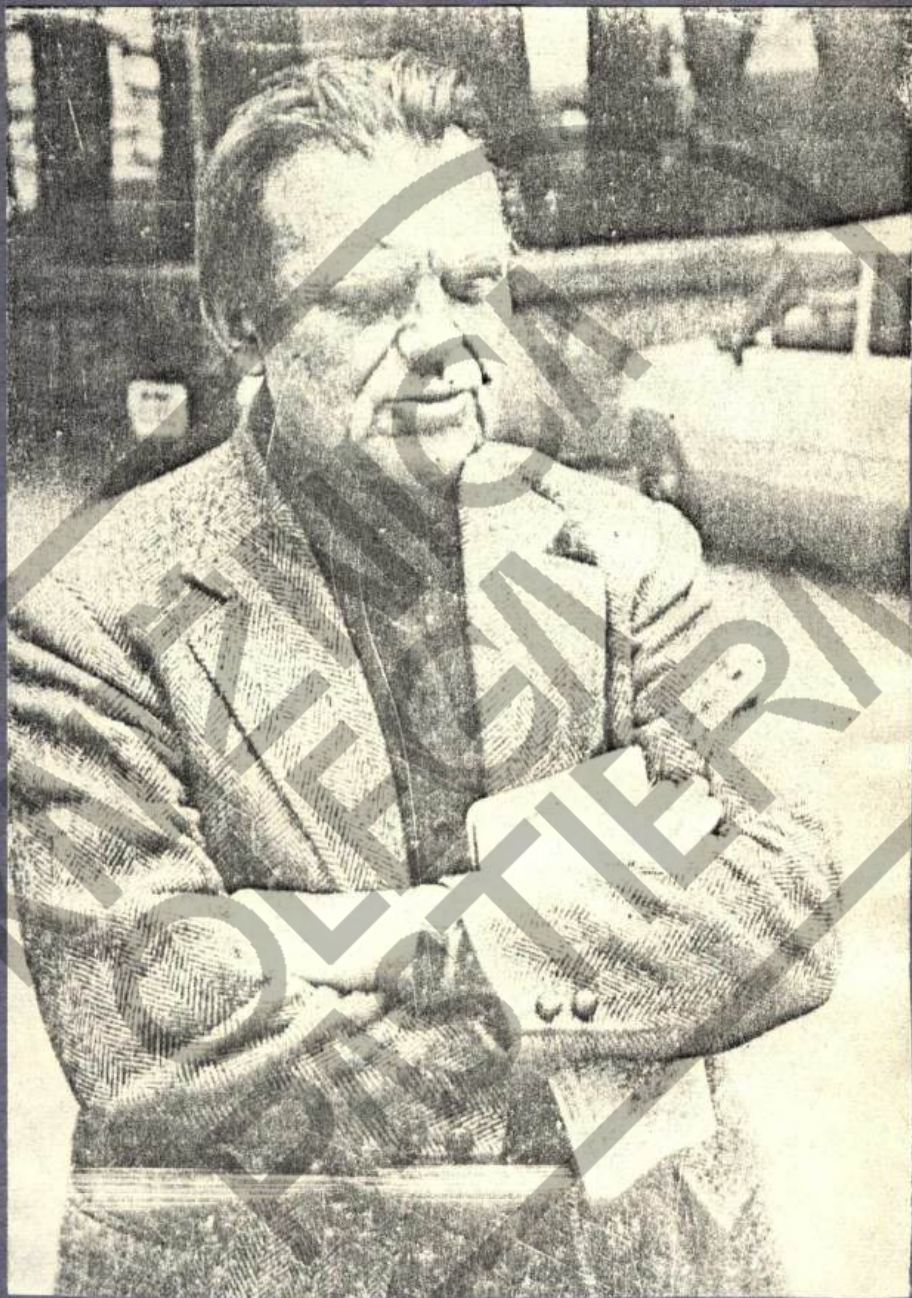
Príspevky posielajte obvyklou cestou!

Pripravujeme: Egon Bondy - Verše - 1949-1953

Icek Merjet - Verše

Jaroslava Ladová - Neoznačený cestujúci - /próza/

CZ. MIŁOSZ

Z ÁCHRA NA

P L Á Ň

Za celá léta jsem ji nepoznal
A nepochopím ani v letech zbylých,
Po cestách prašných kdybych chodíval
Až tam, kde nad lány se tyčí mraků val.

Viděl bych záda shrbených žen,
Viděl bych koní vyhublé boky.
Nespatřím celou tu chudobnou zem
Za svoje všechny předlouhé roky.

Zimy mrazí, blýskají se kosy, popel ohňů dýmá,
Křídla zlámaná se střídají v chvatu,
O milost prosíme, jež jediná zbývá,
Do hlubin mizíme bez návratu.

Marné je čekat zjevení, Mojžíšův keř,
Kříže zabitých pokrývá spadlé listí,
Na jejich horbech popásá se zvěř,
Kteroupak z pravd si můžeme být jisti?

I zavřenýma očima ji jasně zříš,
Je stále táž a slyšet naklepávat kosy.
Již dávno znáš ji po paměti,
Je stejná vpozdvečer i za ranní rosy,
Jen hloubku noci ve dne nezměříš.

Chodím v ruinách mátou a kopřivami
A soudit lidské činy si netroufám.
A ona - po věky věků nepoznaná -
Travou příchýlnou se sklání k nám.

Tvrze červené a vratké trůny,
Křídla na nebi a dráty plazivé
Byly jak prehavý tanec víl.
Kde jsou skořápky zdí, biče elektrické luny,
Hradby cihlové? Vidím jen oblaka
A den, jaký už jednou tady byl.

V bílém poledni propadneš beznaději
Jak dítě plačící v parku osaměle,
Když koruny stromů rakety osvěcují
A ono vidí polibky kradmé v jejích světle.

Tajemná síla, úzkost temná přepadne starce,
Když hledí na velkou rovinu.
Září postroje, rohy stáda
A v oblacích se zjeví
Nevinnost zločinu.

Na ztgrdlé stezce převrácený pluh,
Zaječí pracku rosa zebe,
Pták duhu protíná vzepjatou jak luk
Z neznámé země do neznámého nebe.

1941, Varšava

BLOUZNĚNÍ

Jak včela, když bez žihadla na zem padá
Anebo jarní mráček větrem cupovaný,
Musím už jít,
Nebloudit již žádným vinohradem,
Jak Filon nese dat pod lípou zvečera.

Jak zem krve a potu viděl jsem polskou zem,
Ano, je to kraj křivdy a věčných strát.
Nechť si ho opět nějakým mramorem
Oklamou jak už tolikrát.

Ať si tam chodí zástupy černých žen,
Klaní se urnám trpící matky národů
A v předměstských jitrech hladem zkrušených
Slaví pod krví praporců svůj říjen.

Ať o kámen se zase opře ocel dlát,
Smísí se radost skonu a bolest zrození.
Po lidských chvílích přehlédnutých
Je ale zbytečné se ptát.

Ne že bych víru neměl -
Možná má ještě nadšení svou moc,
Však každá kniha života se váže
Do černých desek země.

Bývá to temná noc,
V níž potkáš zdrásané své mládí,
A z hlubin země vzlítá
Mocný chorál.

A pravou tvář teď ukáže ti láska,
Od níž není nazpět žádných cest.
Lhostejnější nad ni nemůže být maska,
Bůh neděsí zde, nestudí mráz chladných hvězd.

Psával jsem jenom z pýchy snad,
Ale ve všem byla hrůza proroctví,
Jako by hnízdem podpáleným v noci
Vichry házely.

Jsem člověk marný jako dým,
Že škoda na to plýtvat slovy.
Snad jedinou cenu si připsat smím
- Svého mlčení.

K R A J I N A P O E Z I E

Do té země dej se cestou tónů,
Z kterých se rodí mírné melodie.
Překroč hranici zvuků dosud tichých,
Rozeznělých sotva.

Když červenou nocí se rozlehne
Hlas, chroust strunu houslí rozezní
Nebo kočka po klávesách drápky přeběhne,
Věř jim -
A jdi, než umlknou.

Jdi tam na Tři krále v podvečer,
Kdy z komína jasný plamen žhne
A svítí na měděné kotlíky,

Když za domem na ulici zasněžené
Cello zpívá.

Stojí, jen usneš, blízko tebe
Malý elf ze zimní norské pohádky.
A tehdy jak vypravěč na stěně se zjeví
Plamínek nebe.

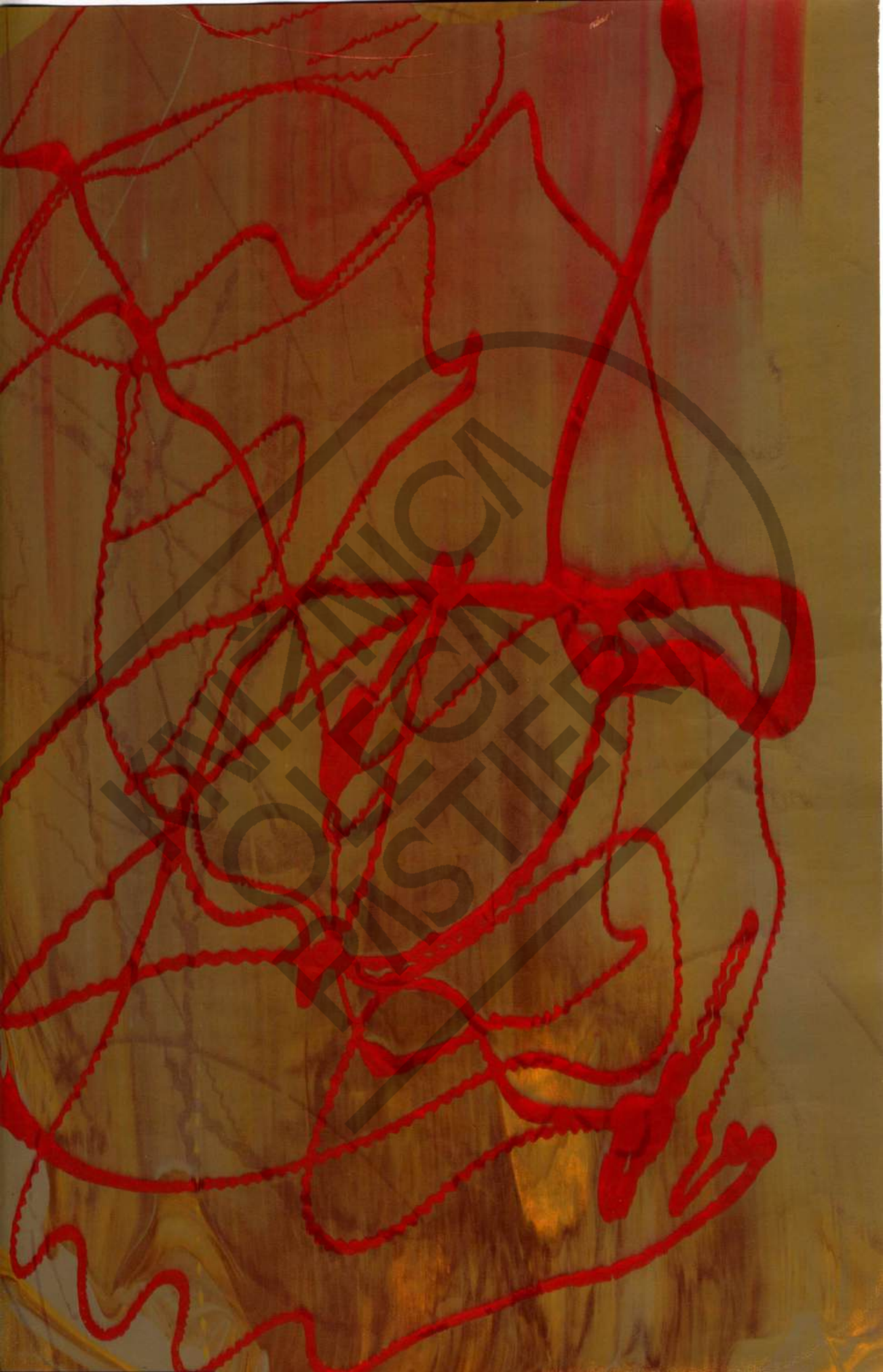
Našlapujete tiše, aby neprocitli
Rodiče spící v dubovém lůžku.
A - komínem vzhůru! v temný svět a div
Bílého mrazu.

Spěch, spěch. V lese noc tichá a plná hvězd.
Prosvítá jíním vesnice.
A hned je jaro. Na růžových lístcích
Kolo měsíce.

Nalézt tu krajinu - kde však je...
Tam, kde jsou vyzpívaných tónů věčné zahrady,
Jichž vchody oheň plamenným mečem hlídá,
Kde ptáci ještě pění své smrti děs
A s hlavami v dlaních sedí padlých armády.
Z liščích jam v ruinách se srdce svírá,
Na starých krytech mléč a vřes.

Leží pod sněhem jak pěnou na vlnách,
Jež vteřinu žije na hladině.
Než spadne do hloubi, kde se perly rodí,
A nová vlna měsícem zvábená
Poklekne a zvolna zdvihne čelo,
Skončí se jeden lidský věk
A kalich květu přijme naposled
Čmeláka mrtvé tělo.

Nezahoď pozvání do této krajiny,
Nezavírej, jak se dneska jmenuje,
Víš přece, jak hořké musíš minout stíny,
Než dojdeš tam, kde ona panuje.
Jak peří šípů, jenž hrudí proniká,
Chvěje se v slunci, barvy mění -

Štěstí i úzkost jsou děti její
A jenom pláči brány odmyká.

Poznals již porážku, do let dozrál,
Viděl jsi v požářištích kosti
A bez pomoci zanechal tě rozum
V hloubkách bez lítosti.

Nechceš-li nyní už nic říkat
A tážeš se - proč, má to cenu
Hrozivou sochu, zkamenělý kříž
V barvy šatit,

Tehdy věz, že již nemůžeš se ztratit.
A pravíš-li: navždy sbohem -
Bázlivá něha omyje ti víčka,
Přivítá tě ze svých hloubek zem
A každé staré slovo rozloučení
Je jak v temnu zažehnutá svíčka,
Rosa na úsvitě, střemchy květ.
A tehdy oplakána - leží před tebou.

1942, Varšava

V A L Č Í K

Mezi zrcadly se zvuk valčíku honí,
Putující svícen pohltit již sál.
Hle, sto svícnů se v mlhách točí,
V stu zrcadel hemží se ten bál.

Prach je růžový jak plátky jabloní,
Trubky září jako slunečnice.
Rozpjaty do šíře jak kříže v agonii
Sklo ramen, černá ramen, bílá ramena a ruce.

A krouží pohledy v sebe zahleděné,
Hedvábí šustí o nahatu, ach pst...
A pera a perly v hluku roztančené
A šepot, volání, závrať a tep.

Devatenáct set deset. Hodiny bijí.

Ticho století přesypá se v prach.
Až přijde hněvu čas, naplní se míra,
V keři ohnivém se smrtí vejde strach.

A kdesi v dálce se básník rodí.
O nich, leč pro ně nebude své písně psát.
Do chalup mléčnou drahou noc už vchází,
Vesnice půjde každou chvíli spát.

Třeba o něm ještě nikdo neví,
Ani ty, krásná, jež ho kálébáš,
Vepíše tě navždy do svých básní
A z ryku bitev uslyší tvůj pláč.

To onk narozený v dějin vřavě,
Do ucha ti šeptá, praví: Hleď.
O smutku mluví, dalekých let slávě,
A dávný valčík pláč tvůj doprovází teď.

Postůj u okna a odhrň závěs,
Cizímu světu pohled do tváře.
Ve zlatém listí valčík tudy chodívá
A do jam duje bouře mrazivá.

Ledové pláně v úsvitu žlutém jasu
Se v náhle roztržené noci osvětlí.
Zástupy prchají v smrtelném děsu,
Mlčky, slova jen odhaduješ z úst.

K samému nebi sahá toto pole,
Na němž se krví barví sních.
Na hlavy nad kámen usmířené
Čadící slunce háže jitřní pel.

Nad řekou napůl zamrzlou,
Pod mraky temnými na černých březích
V krvavých paprscích slunce
Otrocké zástupy jdou a jdou.

Tamhle, v tom zástupu, mlčícím davu,
Hle, jde tvůj syn. Na tváři

Krev a přece vztyčenou má hlavu.
Směje se. Křič! Je šťasten v žaláři.

Už chápeš. Překročil hranici
Po kterou lze život s štěstím spojovat.
Pak člověk jde a nevzpomíná,
Proč a zač chtěl bojovat.

Poznává náhle v dobytčím klidu,
Když hledí na hvězdy, mraky, ranní jas,
Že druzí zemřeli, že zbývá sám.
A tehdy přijde jeho čas.

Zapomeň. Není než rozsvícený sál,
Valčík, květy, světla a smích.
Světel sta v zrcadlech slaví svůj bál
A oči a ústa víří v kruzích svých.

Opravdu - po tobě nesahá žádná z těch dlaní,
Po špičkách k zrcadlu odejdi jen.
Venku je jitřenka, hvězdička ranní
A zvoní vesele rolničky saní.

1942, Varšava

C A M P O D I F I O R I

V Římě na Campo di Fiori
Koše oliv a citronů,
Dlažba skropená vínem
A úlomky květů.
Růžové plody moře
Sypou hokynáři na stůl,
Náruče tmavých hroznů
Cuchají chmýří broskví.

Právě na tomto náměstí
Upálili Giordana Bruna.
Kat podpálil hranici
V kruhu zvědavé pakáže.
A sotva plamen pohasl,
Zas se naplnily taverny,

Koše oliv a citronů
Nesli hokynáři na hlavách.

Vzpomněl jsem si na Campo di Fiori
Ve Varšavě u kolotočů
V příjemném jarním podvečeru
Za zvuků skočné hudby.
Salvy za zdí ghetta
Přehlušovala skočná melodie
A páry vzlétaly
Vysoko k laskavému nebi.

Po chvíli vítr z hořících domů
Přinesl černé mury.
Lidé je z kolotoče
Schytávali jak vločky v povětří.
Děvčatům nadouval sukně
Ten vítr z hořících domů,
Zástupy se vesele smály
V té krásné varšavské neděli.

Snad se rozhořčíte,
Že lid varšavský či římský
Obchoduje, baví se, miluje
A míjí hranice mučedníků.
Jiní se zas poučí
O pomíjivosti lidského,
O zapomnění, ještě se rodí,
Ještě než hranice vyhasne.

Já jsem ale tehdy myslil
Na samotu umírajících,
Na to, že když Giordano
VSTupoval na lešení,
Nenalezl v lidské řeči
Jediné slovo,
Kterým by se rozloučil s lidmi,
S lidmi, kteří zůstanou.

Již běželi vyprazdňovat sklenky,
Prodávát bílé hvězdice,
Ve veselém hluku nesli
Koše oliv a citronů.
A už byl daleko,
Jako by uběhly věky
A oni jen chvilku čekali
Na jeho odlet v plameni.

A jazyk těch umírajících,
Osamělých a zapomenutých světem
Je nám už cizí
Jako řeč jiné planety.
Až všechno bude legenda,
Potom po mnoha letech
Na novém Campo di Fiori
Vzpouru roznítí slovo básníka.

1943, Varšava

S V Ě T

n a i v n í s k l a d b y

Obrázky

Otevřená kniha. Nad kočárem
Ve vánicích mol nejistě letí.
Sražen na řecké šiky v dobytém městě
Hází zlaté smetí.

Řítí se kočár na kámen,
Hlava praští, je vlečen hrdina,
A mol, tlesknutím k listu přilepen,
Chvěje se, na jeho čele umírá.

Chmuří se nebe, bijí hromy,
Koráby na moře uprchly od skal,
Voli se pod jařmem sklánějí k zemi,
Nahý rolník zatím klidně oral.

Podobenství o máku

Na zrnku máku stojí malý dům,
Psíci štěkají na měsíc makový,
A ještě nikdy těm makovým psům,
Že je svět větší, nepřišlo do hlavy.

Země je zrnko - opravdu ne více,
A jiná zrnka - planety a hvězdy.
A třeba jsou jich statisíce,
Na každou se vejde domeček s kusem zahrady.

To vše je v makovici. Když děti běhají,
Mák v zahradě se kolébá.
Večer tu měsíc světlo rozlévá,
Psi v dálce tiše a nahlas štěkají.

Ptačí království

Ve výškách tetřev těžkopádně
Křídly oblohu rozkrojí.
I holub míří do nebeské báně,
Krkavec svítí temnou ocelí.

K čemu jim země, hlubina temná?
Noc zavřela se nad ní
Jak tajuplná hladina. A oni chtějí
Ve světle stavět hnízda pevná.

Když čistí si zobáky dlouhá brka
A jedno na zem upustí - pero dlouho padá
Ke dnu děsuplné propasti.
Spatří náš svět, než navždy dopadne -
Teplo, jas, barvy a krásu dne.

Slunce

Barvy jsou ze slunce. Samo žádnou nemá,
Neboť všechny jsou jen jeho.
A celá země je jeho poema
Napsaná se sluneční něhou.

Kdo by chtěl namalovat v barvách svět,
Ztratil by paměť věcí, které znal.
Kdyby zachtěl slunci na tvář pohledět,

Jen slzy v očích pálily by ^{jako} ~~že~~ žár.

Ať raděj poklekne, k trávě přivoní,
A v paprsku zemí odraženém
Najde vše, co jsme zahodili:
Hvězdy a růže, soumrak i jasný den.

1943, Varšava

/ D o k o n č e n i e v b u d ů c o m č í s l e /

+++++

KNIŽNICA
OLEG
PASTIERA

INTERVIEW

S VÁCLAVOM HAVLOM

/Toto interview je prvním veřejným vystúpením Václava Havla po jeho prepustení z väzenia. Poskytol ho francúzskemu novinárovi Antoine Spirovi a bolo prvý krát publikované v trochu skrátenej podobe v Le Mondom dňa 10.4.1983. Vo Frankfurter Rundschau vyšiel tiež v skrátenej podobe dňa 12.4.1983. V rôznych úpravách ho publikovali aj ďalšie denníky v rôznych západných krajinách ako New York Times, Corriere de la sera atď. Niektoré zahraničné revue - napríklad francúzska Temoignage chretien - pripravujú jeho publikáciu v kompletnej podobe; podrobne o ňom referovali aj rôzne rozhlasové stanice./

+++++

Nedávno vás, téměř po čtyřech letech, propustili z vězení. Jaké je vlastně vaše současné právní postavení?

V.H.: Mám tak zvané soudní /to znamená časově nelimitované/ přerušení trestu ze zdravotních důvodů. Teoreticky mohu od okamžiku, kdy budu lékařem uznán za vyléčeného, najít kdykoli ve schránce obálku, že mám tehdy a tehdy nastoupit k výkonu zbytku svého trestu /zbývá mi ještě 10 měsíců/. Ve skutečnosti však nemyslím, že mají československé autority v úmyslu, abych se aspoň v dohledné době - do vězení dostal. V dlouhodobější perspektivě závisí vše, jako obvykle, víc na obecné politické situaci, než na mě. Já se si ce snažím chovat opatrně, do vězení se dobrovolně nehrnu, ale svých názorů a postojů se vzdát přirozeně nemíním.

Vaši státní činitelé tvrdí, že za názory se ve vaší zemi nezavírá.

V.H.: Za názory, ne, jen za jejich projev. Co to je ale názor, který není projeven? Což teprve svým projevením se nestává názor názorem?

Byl jste necelý měsíc v civilní nemocnici, teď už jste skoro měsíc doma. Jak se k vám policie chová?

V.H.: Řekl bych, že zatím je jakýsi "klid zbraní". Mimo běžných šikan, prováděných prostřednictvím jiných úřadů, jako je např. úsilí zbavit mne pražského bytu pod záminkou, že jsem si svou venkovskou chalupu zařídil tak, že se vlastně stala druhým bytem /podle čs. zákonů nesmí občan vlastnit dva byty/, mám od policie pokoj, nijak viditelně mi aspoň nedává o sobě vědět /že jsem odposloucháván, je ovšem pravděpodobné/. Trochu se asi čeká, co budu dělat a jak se budu vyvíjet, trochu to asi vyplývá z celkového zmírnění policejního tlaku proti Chartě 77, souvisejícího s obecnou politickou situací v naší zemi, kterou dnes charakterizují známky určitého vyčkávání a nejistoty. To zmírnění je ovšem jen relativní a omezené, svědčí o tom například nedávný zásah proti františkánskému řádu.

Jistě jste se už seznámil s velikým ohlasem, který měl ve světě v roce 1979 pražský proces s Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/, tedy s vámi a vašimi přáteli, a s širokou solidaritou, které se vám dostalo.

V.H.: Něco málo jsem se o tom dozvídal už ve vězení, s kompletnější dokumentací, pokud přežila několik domovních prohlídek, se postupně seznamuji. Jsem při tom znovu a znovu překvapen a hluboce dojat šíří a hloubkou podpory, které se nám dostávalo nejen v době našeho procesu, ale po celou dobu našeho věznění. Těší mě a považuji za velmi důležitý - nejen pro nás, ale obecně - zájem a podporu různých vládních činitelů, stran, politických organizací atd. Přiznávám se však, že největší radost mám z těch nesčíslných projevů solidarity, které nelze ani vzdáleně podezírat z toho, že se jim náš případ hodil do jejich vlastní politické hry, tj. z těch, které vyrůstaly spontánně a "zdola" nejen z prostého humánního zájmu o osud bližních, ale i z hlubokého pochození ~~na~~ zásadní nedělitelnosti duchovních a občanských svobod, z pochopení, že je-li ohrožena svoboda a důstojnost kdekoli na světě, je tím ohrožena všude a je tím útočeno na samo lidství člověka a tím i na nesčetnou budoucnost nás všech. Víím, že mnozí z těch, kteří veřejně na naši podporu vystupovali, by se sami chovali - dostat se do takových situací, jako my - stejně jako my a že my bychom se za ně stavěli s touž intenzitou, s jakou se stavěli oni za nás. Vědomí tohoto širokého a přesného porozumění skutečnému smyslu našeho pobytu ve vězení /většinou z nás byla nabídnuta možnost se mu vyhnout - například emigrací/ mě přirozeně po léta věznění významně posilovalo; škoda jen, že jsem nemohl vědět vše, co víím teď.

Když mluvíte o tomto druhu podpory, máte na mysli nějaké konkrétní osoby nebo společenství?

V.H.: Mám na mysli různé nezávislé mezinárodní organizace/jako je např. Amnesty International/ a četné specializovanější výbory a občanské iniciativy/jako je např. ve Francii založená A.I.D.A./, mnoho prostých občanů v různých zemích i mnoho intelektuálů; obzvláštní radost mě osobně dělá přirozeně hlas různých mých vynikajících kolegů spisovatelů, divadelníků a vůbec umelců jako je Samuel Beckett, Kurt Vonnegut, Yves Montand, Arthur Miller, Friedrich Dürrenmatt, Tom Stoppard, Siegfried Lenz, Harold Pinter, Simone Signoretová, Günter Grass, Joseph Papp, Bernt Engelmann, Saul Bellow, Heinrich Böll, Leonard Bernstein a další a další. Nesmírně na mě působily zprávy o inscenacích dramatické rekonstrukce našeho procesu, o večeru solidarity se mnou, pořádané v rámci divadelního festivalu v Avignonu, a o četných dalších akcích. Nemohu tu jmenovat pochopitelně všechny, kteří nás veřejně podpořili, nemohu se však nezmínit ještě aspoň o jednom konkrétním projevu: totiž o státně vyjádřené solidaritě našich přátel z polského KORu, kteří jsou dnes v podobné situaci, v jaké jsme byli my tehdy, a na něž musím trvale myslet, tím spíš, že jsem sám poznal, co to vězení je. To všechno musím ovšem doplnit důležitou poznámkou: stěží si dovedu představit, že by se našemu případu mohlo dostat tak rozsáhlé pozornosti v zahraničí, kdyby nebylo obětavé, rychlé a nesmírně nebezpečné práce našich přátel doma, signatářů Charty 77, a mezi nimi především těch, kteří ihned po našem zatčení nastoupili na naše místa v Chartě 77 i Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/, dokumentovali náš případ, informovali o něm svět a mnohdy za to museli i tvrdě platit.

Co byste mohl říct o vězení a svém pobytu v něm?

V.H.: To by bylo téma na knihu, přičemž ani ta kniha by nemohla vysvětlit celou věc kompletně: jde o zážitek ve své najhlubší podstatě zřejmě nesdělitelný. Proto jen stručně: léta jsem musel žít v atmosféře systematického lámání charakterů, strachu, udavačství, výchovy k sobectví, v atmosféře intrik a nejrozmanitějších přímých i různě zbyrokratizovaných svinstev, tupé disciplíny i svévolného šikanování, ponižování a urážek, připraven přitom o možnost jakéhokoli i nejprimitivnějšího pozitivního psychického, emotivního zážitku, jako je třepa chápavý stisk něčí ruky, pohled na hezký obraz nebo vlídné slovo. Znovu a znovu jsem si uvědomoval, že smyslem vězení není jen vzít člověku několik let života a připravit mu několik let trápení, ale něco víc: doživotně ho poznamenat, destruovat jeho osobnost, vrýt mu do srdce ráhu, která se ani nikdy nemůže úplně zahojit. Vězení mi připadá trochu jako taková "futurologická laborator totality": všechny pestře skryté, nepřímé, nedokonalé a jemné způsoby manipulace člověka systémem a kontroly nad ním jsou tam nejen přítomny ve své nahé kostře, venku těžko tak jasné viditelné, ale jsou tam navíc rozvinuty k dokonalosti, o níž může náš systém ve sféře "vnějšího světa" zatím leda snít. Zvláštní dramatismus tomu přitom dává okolnost, že zkušebními objekty této laboratoře není pochopitelně onen poddajný stádní a dávno už nepřímě zmanipulovaný "sídlištní" člověk, kterým by systém chtěl každého z nás udělat, ale právě naopak: vězení je prazvláštním shromaždištěm svérázných lidí, lidí tak či onak vyčnívajících či se vymykajících, ať už tím, že zabíjejí ze žárlivosti ženy, nebo tím, že bojují za lidská práva. Nejvíce je ovšem těch - jde hlavně o mladé lidi - kteří se dostali do vězení prostě jen proto, že se nedokázali správně přizpůsobit, že je tížilo dusno doby, rozčiloval pokrytecký svět a někde nějak se - podivně, hloupě, zcestně - vzbourili, nebo ani nevzbourili, ale zůstali prostě "jiní". Na jedné cele s dvanácti či pětadvaceti vězni se lze setkat s více zajímavými, zvláštními, dramatickými, tragickými, zcela jedinečnými a zároveň hluboké rozpory soudobého světa a soudobého lidství bezděky demonstrujícími lidskými osudy a příběhy, než na mnohatisícovém sídlišti. Takže tu jde vlastně o jakousi tvrdou konfrontaci minulosti /tj. světa individuálních osudů/ s kýženou budoucností /tj. světem totální uniformity/. Svého času jsem četl v Rudém právu stať československého ministra vnitra Dr. Obziny, v níž rozvíjel myšlenku, že kriminalita v socialismu pramení z ještě nedostatečné sociální homogenity obyvatelstva. Škrtněte slovo "sociální" a máte klíč k pochopení věci: až budeme všichni stejní, nebude třeba soudů a věznic. Plevel bude odstraněn - zrušením pole. Opravdu: kde je popřen život, jehož podstatou je přece rozrůzněnost a nikoli homogenita, tam nemůže bujet kriminalita, nejen ta domnělá, ale ani skutečná, abych byl ale spravedlivý: tohle všechno není žádnou specialitou právě československých věznic: hluboká Foucaultova analýza moderního vězeňství /Střežit a trestat/ ukazuje, že to je vlastně všude stejné: stále míně jde o bezprostřednost trestu jako bezprostřední odpovědi na zločin a stále víc jde naopak o cílevědomou deprivaci a destrukci lidské individuality a identity. U nás to je všechno jen asi zřetelnější a vyznačuje se to četnými zvláštnostmi, vyplávajícími z rozdílné povahy našeho systému. /Mimo jiné: z údajů přímo načerpaných nebo nepřímě vyvozených z každodenní podrobné četby Rudého práva, mého jediného pramene informací ve vězení, jsem vypočítal, že v Československu je v přepočtu na počet obyvatel čtyřikrát víc vězňů než v USA./ Velmi zjednodušeně řečeno: současné vězení není už dávno založeno na přímém fyzickém strádání / i když se občas i v něm pochopitelně bije a hlad bývá občas i v něm/, ale na něčem horším: je souvislým, každodenním, celodenním a neustávajícím útokem na psychiku, nervy a mravní integritu člověka.

御

Jaké je dnes v československých věznicích postavení politických vězňů?

V.H.: Navenek se předstírá, že političtí vězňové u nás nejsou, že jde jen o běžné "narušitele zákona", jakými jsou i všichni ostatní, a pojem "politický vězeň" se v oficiální mluvě nesmí vůbec užívat / v běžné řeči ho ovšem všichni, včetně žalárníků, užívají/. Zdálo by se tedy, že v zájmu podepření této teze budou mít političtí vězňové stejné podmínky, jako všichni ostatní. Ve skutečnosti tomu ovšem tak není: jejich postavení je mnohonásobně horší: jsou většinou zbaveni četných práv a jinak běžně dosažitelných výhod /jako jsou například mimořádné návštěvy či balíčky za odměnu, možnost práce v administrativě, funkcí v tom, čemu se říká "samospráva", skromné možnosti kulturní seberealizace apod./, jsou obklopeni konfidenty, ostře sledováni, každé záminky je využíváno k jejich trestání, nemají naději na podmíněné propuštění, postihován je dokonce i styk s nimi /v tomto veskrze kolektivním zařízení!/, jsou vymyšleny různé způsoby, jak jim ztěžovat život /např. pracovní zařazení, neumožňující jim plnit normy a otevírající pak dveře možnosti jejich dalšího trestání/, na vlastní kůži jsem se dokonce setkal s případy tajného podplácení jiných vězňů za to, že mi budou škodit /např. krást cigarety nebo vitaminy/. Mezi ostatními vězni - aspoň jak já to poznal - se však političtí vězňové těší obecnému respektu, na čemž nic nemění fakt, že se vždy najde dost těch, kteří jsou ochotni za drobné výhody na ně donášet nebo proti nim osnovat intriky. Většina vězňů, ať už se k tomu propůjčí nebo nikoliv, hledí na politické zcela samozřejmě jako na nevinné, kteří byli odsouzeni - jak vězňové lapidárně říkají - "za pravdu". Z toho ovšem vyplývá, že se u nich automaticky předpokládá, že nejen všechno vědí, všemu rozumějí, ale že znají i sám smysl života, který jsou schopni kdykoli komukoli nezištně sdělit. Musel jsem tedy - stejně jako moji kolegové - po léta a bez ohledu na to, že jsme to měli přísně zakázáno /protože to je prý pokračování v trestné činnosti, za niž jsme odsouzeni/, sloužit svým spoluvězňům jako právník, psycholog, zpovědník /jedině u politických je obecná jistota, že neudávají/, vracet jim chuť do života v depresích, řešit jejich rozvody, psát milostné dopisy, rozmlouvat jim zamýšlené sebevraždy, rozsuzovat nejrozmanitější spory atd. Taková důvěra samozřejmě těší, dělali jsme to rádi, ale pobyt ve vězení nám to přirozeně příliš neusnadňovalo: nejen pro nenávisť, kterou to vyvolávalo u žalárníků, ale především proto, že role, do které se tím člověk dostával, přímo vylučovalo možnost, že by i on mohl mít své deprese, problémy, nejistoty a že i on by občas potřeboval pomoc nebo radu. Něco takového dát najevo nebylo prostě možné.

Domníváte se, že vaše předčasné propuštění dává naději, že i jiní političtí vězňové budou propuštěni dříve?

V.H.: Nevím, zatím se obávám, že spíš asi nikoli. Tím víc na ně ovšem musím myslet; myslíme na ně samozřejmě všichni, ale u těch z nás, kteří tam sami byli, jsou ty myšlenky z pochopitelných důvodů ještě živější a bolestnější. Musím myslet na přítele Petra Uhla, odsouzeného spolu se mnou, který má velmi těžké podmínky v izolaci na Mírově; myslím na přítele Ivana Jirouse, tohoto dnes mezi naší mládeží už téměř legendárního vůdce českého hudebního undergroundu, už počtvrté zavřeného, intelektuála i plebejce zároveň, kultivovaného, jemného a vnitřně plachého teoretika umění a básníka villonovského věčného rebela zároveň, který si odpykává trest za účast na přípravě neoficiálního časopisu "Vokno" ve Valdích /asi jen ten, kdo prošel československými věznicemi, tuší, co

to znamená, když se řekne "Valdice" - jde o nejhorší věznici v ČSSR/; myslím na Rudolfa Battěka, bývalého poslance, přemýšlivého sociologa, navíc vážně nemocného, který si odpykává trest v Opavě; myslím na Jirího Gruntoráda, vězněného v Minkovicích /jeho případ je obludný: jde o dělníka, který se provinil tím, že opisoval na psacím stroji texty českých spisovatelů/; myslím na Ladislava Lise, mluvčího Charty 77, který je ve vazbě v Litoměřicích; myslím na kolegu spisovatele Jaromíra Šavřdu, odsouzeného už podruhé za opisování svých i cizích textů; myslím na všechny ostatní. A vždy se mne zmocňuje zvláštní lítostivost / pro "post-vězenský psychický stav" ostatně příznačná/, když si vzpomenu na zavřené kněze, kteří mne v určitých dobách dokázali pevností svého postoje a svou dobrotou tak skvěle posilovat. Co mohu pro ně všechny udělat víc, než že na ně myslím? V tuto chvíli asi jen to, že budu apelovat na mezinárodní veřejnost a všechny lidi dobré vůle, aby se za každého z nich zaslazovali tak, jako se zasazovali za mne.

Mohl jste ve vězení psát?

V.H.: To mi bylo přísně zakázáno, nesměl jsem mít ani papír, ani zápisník, natož si dělat nějaké poznámky. Byl jsem dokonce trestán i za takovou hloupost, že byly u mne nalezeny nějaké koncepty dopisů legálně odeslaných domů. Jediné, co mi nebylo a nemohlo být zakázáno, byly legální /tj. cenzurované/ dopisy mé ženě, na jejichž psaní jsem měl ze zákona právo: jeden týden, na čtyři strany standardního dopisního papíru, čitelným písmem psaný, dodržující předepsané okraje atd. Těch dopisů tu leží 165, jejich psaní bylo ve vězení mou největší radostí, osmyslňovalo mi pobyt v něm a pokoušel jsem se v nich - za podmínek, jejichž obtížnost lze těžko popsat - rozvíjet různé obecnější úvahy o tématech, o nichž jsem ve vězení musel často uvažovat, jako je téma lidské identity, odpovědnosti, horizontů, k nimž se vztahujeme a pod. /I to mi bylo dlouho zakázováno, mnoho dopisů mi bylo zadrženo - mají se totiž správně týkat jen "rodinných věcí" - ale nakonec si na to nějak zvykli./

Pociťoval jste někdy ke svým věznitelům nenávist?

V.H.: Nenávidět neumím a jsem tomu rád. Když pro nic jiného, tak už proto, že nenávist kalí zrak a tím znemožňuje hledat pravdu.

Zavřeli vás v roce 1979 na jaře a teď jste se ocitl náhle - jakoby skokem - v roce 1983. Máte tedy ostré srovnání, ostřejší, než ti, kteří ta léta venku kontinuálně prožívali. Jak se vám situace ve vaší zemi jeví?

V.H.: Na jakékoli obecné hodnocení či soudy si zatím vůbec netroufám, mohu mluvit jen o svých prvních a veskrze subjektivních dojmech a pocitech, které - nutno hned na začátku říct - ve všech směrech předstihují mé očekávání: Charta 77 přežila šest let a Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných /VONS/ pět let pronásledování a normálně dál pracuje /i když jejich dokumenty nemají z mnoha důvodů už zdaleka tu publicitu, kterou měly dříve/; jsem velmi překvapen šíří a hlubokým záběrem nejrozmantějších neoficiálních kulturních aktivit; počtem, vytrvalostí a úrovní soukromých filosofických seminářů, množstvím samizdatové literatury /nejen beletrie, ale ještě více esejistiky/, strojopisných časopisů atd. atd. I když způsoby práce se změnily, strachu jako by bylo sice méně, ale opatrnosti daleko více, překvapuje mne její rozsah /nevím, jak to všechno dononím/ a hlavně neumdlévající energie do ní investovaná. Zdá se

mi, jako by dnes byl ve společnosti vůbec větší hlad po kulturních hodnotách a pravdivém slovu, ať už přicházejí /zatím sporadicky/ ze sféry "oficiální" /tj. povolené/ kultury nebo /nepoměrně víc/ ze sféry kultury "neoficiální", té "druhé", jak to nazval Ivan Jirous. Mám dojem, že texty, existující jen v několika kopiích, by mohly vycházet v desetitisícových nákladech a byly by ihned rozebrány. Mnoho lidí jako by bylo už definitivně unaveno ze své únavy, jako by už nebylo s to potlačovat v sobě svou touhu po pravdivé a svobodné tvorbě. Překvapuje mne, že ve sféře "oficiální" kultury znají výsledky kultury "neoficiální" mnohdy lépe, než my známe výsledky jejich; kdysi tak ostrá a nepřekročitelná hranice mezi oběma kulturami jako by se už trochu rozostřovala, v povolené kultuře se objevují častěji - byť stále spíš jen na jejích okrajích - zajímavé věci, mnohdy tak či onak inspirované kulturou "neoficiální", k ní se vztahující, s ní se měřící nebo od ní dokonce co do své vnitřní svobody téměř neodlišitelné. Tlak politického aparátu proti povolené kultuře, té, kterou měl ještě nedávno tak dobře zmanipulovanou, jako by sílil, což je neklamnou známkou, že v ní tu a tam začíná opět o něco jít, občas to na mne dokonce působí tak, že se mu v některých svých okresech tato zdánlivě "jeho" kultura téměř vymyká z rukou: zakazují hry, divadla a v této chvíli především četné - donedávna oficiálně chválené - rockové a jazzové kapely; mnozí už nevědí, zda patří do kultury "oficiální" či do té "druhé"; ti ještě povolení vystupují - kdesi na pomezí povoleného a nepovoleného - společně s těmi nepovolenými; všechno se to skrátka nějak podivně zamíchalo nebo propletlo - nebo aspoň mně se to tak zatím jeví. Občas mám dokonce pocit, jako by se trochu změnil i vztah některých oficiálních /arci, že jen některých!/ umělců k nám - už se nás tolik nebojí, možná cítí, že se kdykoli mohou ocitnout mezi námi a že už vlastně nemá cenu moc toho předstírat, když to na jejich osud beztak nemá vliv. Znovu ovšem zdůrazňuji, že to jsou jen mé první a naprosto osobní dojmy a že bych byl velmi nerad, kdyby to kdokoli chápal jako nějaké kompetentní hodnocení situace. V něčem mi to všechno trochu připomíná počátek šedesátých let, kdy proces sebeuvědomování a duchovního sebeosvobodování společnosti rovněž začínal kdesi na pomezí oficiální a neoficiální kultury, v onom zvláštním prostoru, kde se vždy něco zakáže, aby se vzápětí o několik metrů dál objevilo něco jiného, co zakazovatelům uniklo. Tenhle proces vyvrcholil nakonec rokem 1968, kdy politická moc musela vzít na vědomí a už nemohla na vědomí nevzít skutečný stav společnosti a její duše. Pokud jde o sféru politickou, zdá se mi, že současná moc stojí před rozpory, jež by měla řešit /hospodářskými, společenskými, politickými, kulturními/ rozpačitěji, než jak se mi to jevílo ve vězení: jako byto byla naopak ona, kdo už začíná být trochu unavena /uvědomme si, že tu už 14 let vládne táž nezměněná garnitura/. Občas se ještě projeví - ať už tím či oním nesmyslným zásahem - téměř zběsilý strach moci z každého závanu čerstvého vzduchu, občas se naopak zdá, jako by i moc sama se pokoušela trochu vážněji zamýšlet o tom, jak tento zatuchlý prostor vyvětrat /aniž by ji ovšem vzniklý průvan jakkoli ohrozil/. K tomu ovšem přistupuje pravděpodobně i určitá nejistota o tom, zda současný stav v centru našeho bloku je spíš jen nějakým provizoriem, nebo zda znamená naopak začátek něčeho nového - a hlavně čeho. Poslední pocit, který bych v této souvislosti měl snad zmínit, je pocit, že za dobu, po kterou jsem tu nebyl, povážlivě vzrostla zkorumpovanost smetánky. Ne snad, že by to připomínalo přímo život římské aristokracie před pádem říše Římské, na to jsou české poměry příliš malé, spíš by se to mohlo snad srovnat s životem Gierkova vedení v posledních letech jeho vlády - i proto, jak tato rozmarilost kontrastuje s reálnou hospodářskou situací země a triviálními spotřebitelskými starostmi obyvatelstva.

Jste dnes považován za předního československého disidenta či opozičního činitele. Co si o tom myslíte?

V.H.: Nejsem, nikdy jsem nebyl a ani nemám ctižádost stát se politikem, profesionálním revolucionářem nebo profesionálním "disidentem". Jsem spisovatel, píšu to, co chci, a ne to, co by na mě chtěli jiní, a angažují-li se i jinak, než jen svou literární tvorbou, dělám to prostě proto, že to cítím jako svou přirozenou lidskou a občanskou povinnost a jako povinnost, vyplývající koneckonců i z mého postavení spisovatele, tj. člověka veřejně známého, kterého tato známost zavazuje k tomu, aby se k některým věcem vyjadřoval hlasitěji než ti, kteří známí nejsou: nikoli proto, že by byl důležitější nebo chytřejší než jiní, ale prostě proto, že je - ať už se mu to líbí nebo ne - precijen v jiné situaci, zakládající jiný typ odpovědnosti. I když mám přirozeně na mnoho věcí své vyhranené názory, nehlásím se k žádné konkrétní ideologii, doktríně nebo dokonce politické straně či sektě, nesloužím nikomu, a tím méně nějaké moci, sloužím-li něčemu, tak jen svému svědomí. Nejsem komunista ani antikomunista a kritizuji-li svou vládu, pak nikoli proto, že je komunistická, ale proto, že je špatná. Kdyby tu byla vláda sociálně-demokratická nebo křesťansko-sociální nebo jakákoli jiná a kdyby vládla špatně, kritizoval bych ji stejně, jako tuto. Nejsem na straně žádného establishmentu a nejsem profesionálním bojovníkem proti nějakému jinému establishmentu, jsem prostě na straně pravdy proti lži, na straně smyslu proti nesmyslu, na straně spravedlnosti proti nespravedlnosti.

Co soudíte o současném západním mírovém hnutí?

VH.: Zatím ještě nemám dost objektivních informací, abych se k tomu mohl nějak zasvěceněji vyjádřit. Mohu jen říct, že ty mladé dlouhovlasé lidi, kteří demonstrují v různých západních městech za mír a které jsem měl možnost vidět ve vězení téměř denně v povinných televizních novinách, chápu jako své bratry a sestry: není jim lhostejný osud světa a přijímají na sebe dobrovolně odpovědnost, pokračující rámcem starostí o vlastní dobré bydlo, a to vlastně - byť v těžkých podmínkách - děláme i my zde. Že jejich aktivity jsou asi mnohdy povrchní, jen heslovité, příliš uvezněné do lokální perspektivy a málo ochotné promýšlet hlouběji otázku, co to vlastně mír je, co znamená a co předpokládá, co ho skutečně umožňuje a co ho naopak ohrožuje - to je věc druhá. Ale i to je koneckonců pochopitelné: když ti lidé vidí, jak se za jejich vesničkou buduje nějaká odpalovací rampa, zdá se jim být přirozeně boj proti této rampě důležitější než nějaké odtahité zkoumání a promýšlení hlubších souvislostí problému světového míru. Lze se jim divit? Když jsem byl ve vězení, taky se mě víc dotýkala otázka, zda se mi podaří nějakým úskokem získat ze skladu několik kožených tkaniček do bot navíc pro své přátele katolíky, aby si z nich mohli udělat své dobře ukrývané růžence, než otázka, kolik Pershingů 2 je schopno čelit kolika raketám SS 20. K pochopení širších problémů se vždycky probíjíme cestou konfrontace a problémy lokálními, konkrétně a existenciálně se nás dotýkajícími. Jde jen o to, abychom se touto cestou skutečně probíjeli někam dál a neuvízli - díky pohodlnosti svého ducha - na samém startu. Ale abych byl konkrétnější: o otázce míru a války se v prostředí Charty 77 hodně uvažuje a leccos chytrého už tu bylo na toto téma napsáno; až se trochu lépe zorientuji, rád bych se k tomu také vyjádřil; to téma mě zajímalo už ve vězení a tím víc mě zajímá teď.

Nemáte dojem, že západního mírového hnutí využívá SSSR ve svůj prospěch?

V.H.: Když někdo na Západě bojuje proti západním zbraním, bylo by od sovětského vedení přinejmenším pošetilé, kdyby mu nefandilo. Mně se ovšem zdá, že důležitější, než kdo mi právě fandí, je, zda mám pravdu. Já osobně se aspoň touhle zásadou řídím.

Jaké máte plány?

V.H.: Návrat z vězení není vůbec lehká věc, někteří dokonce říkají, že to těžší, než vstup do vězení. Musím se nejprve zorientovat, trochu se zadaptovat, pochopit lépe svět, do něhož jsem přišel, což znamená mimo mnoho jiného setkat se se spoustou lidí, přečíst mnoho důležitých textů, poslechnout si destičky desek a magnetofonových pásek, vidět různá představení a koncerty, naučit se zkrátka zase dýchat vzduch své doby; bez toho se psát nedá. No a pak bych rád začal psát konečně už zase nějakou hru, asi šest let jsem žádnou nenapsal.

Ovlivní váš pobyt ve vězení nějak vaše další psaní?

V.H.: Nepochybně. Ale zatím nevím jak.

Myslíte, že bude tenhle náš rozhovor mít pro vás nějaké nedobré následky?

V.H.: Nevím. Opravdu nevím.

+++++

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

A tak závod MIEP dokumentuje končinu remesla, jeho vývoj a progresívnu serióznosť technológiou výroby. Je to skutočnosť, že závod v Banskobystrome nepodlieha vý-

L-40", neskor obyvacia súprava M-815, no najmä z toho z dôvodu ako SITNO, bola 11 rokov úspešne exportovaná do ZSSR.

Hištorickými predmetmi v histórii závodu i viac ako storočnej tradície výroby nábytku v Banskobystrome bol rok 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.

...v roku 1974, keď sa začal budovať nový závod na výrobu nábytku. A po 30 mesiacoch, nákladom 63 mil. Kčs, bol v máji 1977 tento moderný závod oddaný do skutočnej činnosti.